

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

KOMPARATIVNA ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA
BOSNE I HERCEGOVINE I SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA

-magistarski rad-

Kandidatkinja:

Aldina Bektešević

Broj indeksa: 935/II - SPS

Mentor:

Prof. dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo, septembar 2023. godina

ODSJEK SIGURNOSNIH I MIROVNIH STUDIJA

**KOMPARATIVNA ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I
SPAŠAVANJA BOSNE I HERCEGOVINE I SJEDINJENIH
AMERIČKIH DRŽAVA**

-magistarski rad-

Kandidatkinja:

Aldina Bektešević

Broj indeksa: 935/II - SPS

Mentor:

Prof.dr.Zlatan Bajramović

Sarajevo, septembar 2023. godina

*Ovaj magistarski rad posvećujem svojim dragim roditeljima, Safetu i Rabiji, čija je podrška bila glavni ključ
mog uspjeha*

SADRŽAJ

I UVOD.....	6
II METODOLOŠKI OKVIR RADA	7
2. Problem istraživanja.....	7
2.1. Predmet istraživanja.....	7
2.2. Ciljevi istraživanja	8
2.2.1. Naučni cilj.....	8
2.2.2. Društveni cilj.....	8
2.3. Sistem hipoteza	9
2.3.1. Generalna hipoteza.....	9
2.3.2.. Posebne - pojedinačne hipoteze	9
2.4. Sistem indikatora	9
2.5. Način istraživanja.....	9
2.5.1. Osnovne metode naučnog saznanja	9
2.6. Opće – naučne metode istraživanja.....	9
2.7. Metoda prikupljanja podataka.....	10
2.8.. Izvori podataka.....	10
2.9. Naučna i društvena opravdanost rada	10
2.9.1. Naučna opravdanost rada.....	10
2.9.2. Društvena opravdanost rada.....	10
2.10. Vremensko i prostorno određenje istraživanja	11
III SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI.....	12
3. Sistem nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine	12
3.1. Zaštita i spašavanje i civilna zaštita kao dio sistema nacionalne sigurnosti	16
3.2. Sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini.....	19
3.3. Sistem zaštite i spašavanja entiteta i Brčko Distrikta	23
3.4. Sistem zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine.....	23
3.5. Sistem zaštite i spašavanja Republike Srpske.....	26
3.6. Sistem zaštite i spašavanja Brčko Distrikta	27
3.7. Nivoi civilne zaštite	28

3.8. Lična i uzajamna zaštita.....	28
3.9. Mjere zaštite i spašavanja	29
IV SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA	31
4. Obilježja i karakteristike SAD – a	31
4.1. Nacionalna sigurnost Sjedinjenih Američkih Država.....	33
4.2. Sigurnosna politika Sjedinjenih Američkih Država	34
4.3. Sistem nacionalne sigurnosti Sjedinjenih Američkih Država.....	34
4.4. Organizacija Civilne odbrane	36
4.5. FEMA – Savezna agencija za upravljanje u hitnim slučajevima.....	38
4.6. Historije FEMA – e.....	39
4.7. Izazovi za FEMA – u	44
4.8. FEMA prije katastrofe	46
4.9. FEMA za vrijeme katastrofe.....	46
4.10. FEMA nakon katastrofe.....	47
V KOMPARATIVNA ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA BOSNE I HERCEGOVINE I SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA.....	48
5. Opća komparacija SAD – a i BiH.....	48
5.1. Stanje sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini.....	50
5.2. Realizacija preporuka.....	52
5.3. Stanje u revidiranoj oblasti	54
5.4. Stanje sistema zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država	55
5.5. Komparacija stanja sistema zaštite i spašavanja.....	56
5.6. Preporuke za unapređenje kapaciteta za zaštitu i spašavanje ljudi i materijanih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini.....	58
5.7. Preporuke za bolji rad FEMA – e	60
VI ZAKLJUČAK.....	62
VII LITERATURA.....	64
SKRAĆENICE	67
POPIS SHEMA.....	69
POPIS GRAFIKONA	69
POPIS FOTOGRAFIJA.....	69
IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA.....	70
Potvrđujem:.....	70

I UVOD

Sistem zaštite i spašavanja predstavlja jedan od osnovnih sistema za pravilno funkcionisanje države. Sami sistemi sigurnosti država u svijetu upravo u svojim nacionalnim segmentima svrstavaju sistem zaštite i spašavanja kao jedan od ključnih. Sigurnost stanovništva ogleda se upravo u povjerenje u državu i njene institucije, kao i odgovore na mnoge katastrofe koje ih mogu zadesiti. Prirodne i druge nesreće su nepredvidive stoga sam sistem zaštite i spašavanja mora biti funkcionalan. Sistem zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država jedan je od organizovanijeg, te upravo predstavljanjem ovog sistema može doprinijeti boljoj organizaciji i strukturu u samom sistemu Bosne i Hercegovine.

Magistarski rad na temu „Komparativna analiza sistema zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država i Bosne i Hercegovine“ bavi se analizom ova dva sistema i predstavljanjem pozitivnih i negativnih segmenata u samoj organizaciji i činu funkcionisanja, te predstavljanjem preporuka za bolju organizaciju.

U poglavlju „Metodološkog okvira rada“ predstavljen je problem i predmet istraživanja, kao i ciljevi, metode, sistem hipoteza, te društvene i naučne opravdanosti rada.

U poglavlju „Sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine“ predstavljen je sistem nacionalne sigurnosti, sama uređenost države Bosne i Hercegovine, sistem zaštite i spašavanja FBiH, RS – a i Distrikta Brčko. Važan segment stavljen je na ličnu i uzajamnu zaštitu.

U četvrtom poglavlju pod nazivom „Sistem zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država“ prikazane su osnovne karakteristike SAD – a, sigurnosna politika SAD – a, sistem sigurnosti SAD – a, historija i razvoj FEMA – e.

U petom posljednjem poglavlju pod nazivom „Komparativna analiza sistema zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država i Bosne i Hercegovine“ prikazana je suština same analize. Predstavljene su opće sličnosti i razlike sistema SAD – a i BiH, razlike i sličnosti samog sistema zaštite i spašavanja, preporuke za bolji rad FEMA – e i organizacije sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini.

II METODOLOŠKI OKVIR RADA

2. Problem istraživanja

Problem istraživanja ovog master rada su razlike i sličnosti u komponentama sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini i Sjedinjenim Američkim Državama. Poznata je činjenica da za funkcionisanje sistema sigurnosti demokratskih država, komponenta sistema zaštite i spašavanja predstavlja jednu od ključnih segmenata samog sistema sigurnosti. Zbog svoje važnosti predstavljanje sličnosti, a i razlika u sistemu zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država, može doprinijeti poboljšanju samog sistema Bosne i Hercegovine.

Utvrđivanjem razlika, sličnosti i benefita sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država proći će se kroz osnovne komponente pozitivnih i negativnih segmenata koje oba sistema sadrže. Sam problem istraživanja je povezan sa prirodnim i drugim nesrećama koje mogu ugroziti stanovništvo i materijalno dobro država.

Svjedoci smo neuravnoteženom sistemu sigurnosti u Bosni i Hercegovini, te upravo zbog toga je i sistem zaštite i spašavanja jedan od onih kojima je potrebno poboljšanje i bolja organizacija. Samim predstavljanjem sličnosti i razlika ova dva sistema zaštite i spašavanja može se doprinijeti mnogo boljoj organizaciji i poboljšanje u sistemu u Bosni i Hercegovini. Opšte je poznata činjenica da su Sjedinjene Američke Države demokratska zemlja sa jednim od najsavršenijih sistema sigurnosti i samih organizacijskih vještina. Upravo predstavljanje razlika i sličnosti može doprinijeti boljem radu i organizaciji sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini.

2.1. Predmet istraživanja

Određivanjem predmeta istraživanja određuje se i suštinska činjenica i aspekt problema, koja će se kroz daljnju realizaciju rada i istražiti. Predmet istraživanja ovog master rada je „Komparativna analiza sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država“.

Komparacija ova dva sistema doprinosi boljem sagledavanju jednog od najsavršenijih sistema zaštite i spašavanja i samog sistema Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina je zemlja koja je izašla iz rata 90 – ih prošlog stoljeća, te upravo radi toga sam sistem sigurnosti, a ujedno i sistem zaštite i spašavanja nije na pozitivnom i zavidnom nivou. Analizom će se utvrditi upravo ono što

je potrebno uraditi kako bi sam sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine bio na zavidnom nivou demokratske države.

Sistem zaštite i spašavanja je važan radi pravilnog i brzog djelovanja i samim spašavanjem stanovništva i materijalnih dobara prilikom prirodnih i drugih nesreća. Razlikom i komparacijom ova dva sistema se pokušava povećati djelovanje i dejstvo pri samim akcijama spašavanja onog najvrijednijeg, ljudskog života.

2.2. Ciljevi istraživanja

2.2.1. Naučni cilj

Naučni ciljevi ovog istraživanja odnose se na istraživanje glavnih sličnosti i razlika sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država, te samih organizacijskih sposobnosti koji ova dva sistema imaju, te predstavljanjem razlika koje bi doprinjeli rješavanjem problema u sistemu zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine. Rješavanje problema i bolje organizacijske vještine dovele bi do boljeg djelovanja za vrijeme katastrofa koje mogu zahvatiti zemlju Bosnu i Hercegovinu.

2.2.2. Društveni cilj

Istraživanje ovog tipa za društvo je od velikog značaja upravo zbog prikaza glavnih, sličnosti i razlika koje dovodi do loše organizacije sistema zaštite i spašavanja. Ovaj sistem je od velikog značaja za društvo posebno u uvjetima velikih opasnosti. Te zbog tog značaja ovo istraživanje predstavlja poboljšanje i pokušaj rješavanja problema i glavnih razlika ova dva sistema, koja bi dovela do boljeg djelovanja sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine.

2.3. Sistem hipoteza

2.3.1. Generalna hipoteza

Sistem zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država je organizovaniji i efikasniji nego sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine.

2.3.2.. Posebne - pojedinačne hipoteze

- Sistem zaštite i spašavanja je važan segment demokratskih država.
- Sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine nije uređen centralizovano.
- Sistem zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država predstavljaju pozitivan primjer za organizaciju sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini.
- Bosna i Hercegovina zbog decentralizovanog uređenja sistema zaštite i spašavanja veoma sporo i neadekvatno odgovara na situacije koje su pogođene prirodnim i drugim nesrećama.
- Sjedinjene Američke Države zbog svog uređenja adekvatno odgovaraju na situacije kod prirodnih i drugih nesreća.
- Organizacija sistema zaštite i spašavanja je krucijalna u samom odgovoru na nesreće prirodnog i drugog karaktera.

2.4. Sistem indikatora

Indikatori u istraživačkom radu predstavljaju analizu zakonskih i podzakonskih akata, analiza strukturalnog prikaza sistema zaštite i spašavanja.

2.5. Način istraživanja

2.5.1. Osnovne metode naučnog saznanja

Osnovne metode naučnog saznanja koje će biti primjenjene u naučnom istraživanju su analiza, apstrakcija, dedukcija, indukcija, sinteza.

2.6. Opće – naučne metode istraživanja

U okviru opće – naučnih metoda istraživanja korištene su analitičko – deduktivna metoda, hipotetičko – deduktivna metoda, komparativna metoda.

Analitičko – deduktivna metoda će omogućiti saznanja o važnosti poduzimanja potrebnih aktivnosti, od strane nadležnih aktera, za podizanje funkcionalnosti sistema na viši nivo.

Hipotetičko - deduktivna metoda bit će od pomoći prilikom utvrđivanja glavnih sličnosti i razlika sistema zaštite i spašavanja.

Komparativna metoda je ključna u ovom istraživanju, a samim tim bavi se poređenjem kao bitnom spoznajom uspoređivanja sličnosti i razlika.

2.7. Metoda prikupljanja podataka

U okviru istraživačkog rada koristit će se metoda analize sadržaja dokumenata, što podrazumijeva upotrebu dokumenata poput strategija, zakona, dokumenata relevantnih za sistem zaštite i spašavanja.

2.8. Izvori podataka

Izvori koji su korišteni pri izradi rada obuhvataju relevantnu naučnu literaturu iz oblasti sigurnosnih i mirovnih studija.

2.9. Naučna i društvena opravdanost rada

2.9.1. Naučna opravdanost rada

Naučna opravdanost ogleda se u širenju znanja o samoj funkcionalnosti i važnosti sistema zaštite i spašavanja koji su prijeko potrebni demokratskoj državi za zaštitu stanovništva od raznih nepogoda koje se mogu zadesiti.

2.9.2. Društvena opravdanost rada

Društvena opravdanost istraživanja može se ogledati u značaju ovog pitanja za cijelo stanovništvo Bosne i Hercegovine, upravo zbog bolje organizacije sistema, te njegove produktivnosti do koje bi došlo radi preuzimanja pozitivnih stavki iz sistema zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država.

2.10. Vremensko i prostorno određenje istraživanja

Istraživanje će biti provedeno na nivou Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država.

Vremenski period koji ovo istraživanje obuhvata je 2019. – 2023.

III SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

3. Sistem nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine

Prema autorima Beridanu, Tomići i Kresi sama sigurnost predstavlja „stepen zaštićenosti: ljudi od različitih oblika njihova ugrožavanja, zaštitu materijalnih i kulturnih dobara u ličnoj i društvenoj svojini, zaštitu društva i njegovih vrijednosti, cijelokupnu zaštitu države od svih vidova njenog ugrožavanja, a naposljetku sigurnost podrazumijeva stepen zaštite od ugrožavanja na planetarnom i kosmičkom nivou života općenito i ljudskog roda u cijelosti. U političkom smislu sigurnost podrazumijeva stepen zaštite države od ugrožavanja iznutra i izvana (unutarnja i vanjska sigurnost). Vanjska sigurnost se odnosi na nezavisnost, suverenitet i teritorijalni integritet države i stepen njenog ugrožavanja u određenom vremenu, dok unutarnja sigurnost predstavlja mogućnost za funkcionisanje ustavnog, ekonomskog i pravnog sistema u državi, stepen ugroženosti i zaštite ljudi, njihovih prava ,materijalnih dobara u ličnoj i svakoj drugoj svojini itd.“¹

Sigurnost kao takva je jedna od najvažnijih komponenti koju određene države žive. Svaki čovjek žudi da živi i osjeća sigurnost upravo u državi u kojoj zasniva svoj život. Bosna i Hercegovina je jedna od onih država u kojima se sama sigurnost preispituje. Preispitivanje sigurnosti važi još od završetka rata 90 – ih. Opće je poznata činjenica da sam oporavak sistema od rata koji se upravo desio na ovom području, predstavlja jednu od suštinskih komponenti oporavka države i same sigurnosti koja je ključna za život stanovnika. Svojim sistemima i njihovim funkcionisanjima sigurnost je dovedena u pitanje same ispravnosti upravo onih koji je provode i koji pokušavaju dovesti ovaj pojam do savršenstva.

Bosna i Hercegovina ima svoj sistem nacionalne sigurnosti koji je izgrađen prema složenosti samog političkog sistema napravljenog potpisivanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma (Općeg okvirnog mirovnog sporazuma za mir) potpisanog u Dejtonu 1995. godine.

„Sistemi nacionalne sigurnosti artikulirani su vanjskom i unutarnjom politikom i pretočeni u odgovarajuća dokumenta pod nazivom Sigurnosna politika i Bijela knjiga o odbrani. Tim dokumentima sigurnost se poima u najširem kontekstu, pri čemu ona obuhvata sve aspekte vanjske

---

¹ Beridan, Izet, Tomić, Ivo i Kreso, Muharem, Leksikon sigurnosti, DES Sarajevo, 2001, str. 348 - 349

i unutrašnje sigurnost, moguće izvore opasnosti i sve aspekte stavljanja njenih potencijala u funkciju zaštite (odbrane) i spašavanja.“²

Pri reformi odbrambenog sistema Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine donijelo je Bijelu knjigu 2005. godine o odbrani Bosne i Hercegovine.

Bijela knjiga Bosne i Hercegovine prema riječima tadašnjeg Predsjedništva predstavlja sam odgovor odnosno izvještaj građanima o statusu oružanih snaga. Ovom knjigom ističe se stav o samom putu Bosne i Hercegovine prema EU i NATO savezu. Izvještajem koji je putem Bijele knjige dostavljen građanstvu predhodila je reforma odbrane tj reforma Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine.

Sigurnosna politika predstavlja samu strategiju kojom se Bosna i Hercegovina u polju sigurnosti vodi. Njena glavna značajka je priprema, te same smjernice koje su uspostavljene kako bi sigurnosni sektori na najbolji mogući način mogle dijelovati na određene rizike i opasnosti. Samu sigurnosnu politiku bi bilo potrebno adaptirati novim opasnostima, te samim smjernicama doprinijeti boljem sigurnosnom stanju u Bosni i Hercegovini.

„U skladu sa svojom sigurnosnom politikom, države uspostavljaju sopstvene sisteme sigurnosti, definiraju njihovu strukturu, mijenjaju ih, usklađuju sa svojim potrebama i u odnosu na unutarnje i izvanjsko stanje sigurnosti utvrđuju mjere i aktivnosti organa, organizacija, agencija i direkcija države za mirnodopsko stanje, vanredno stanje i ratno stanje. Osnovni cilj sistema sigurnosti države kroz historiju je bio: zaštita njenoga teritorijalnog integriteta i političkoga poretka od opasnosti izvana i iznutra.“³

„Strukturu sistema nacionalne sigurnosti čine:

- (1) funkcije sistema sigurnosti,
- (2) snage (nosioce) sistema sigurnosti,
- (3) djelatnosti (aktivnosti) sistema sigurnosti,
- (4) mjere sistema sigurnosti.

1) Funkcije sistema sigurnosti

---

² Huseinbašić, Ćamil, Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja, Jordan studio Sarajevo, 2009, str. 30

³ Beridan, Izet, Politika i sigurnost, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2008, str. 55

- a) funkcioniranje političkog i ekonomskog sistema države
- b) nacionalna odbrana - oružana borba
- c) zaštita, spašavanje i civilna zaštita;
- d) zaštita javnog reda i mira;
- e) zaštita poretka;
- f) ekološka sigurnost;
- g) socijalni, pravni i drugi aspekti i funkcije sigurnosti (zaštita ljudskih prava i sloboda);
- h) ostale funkcije sistema sigurnosti.

2) Snage nacionalne sigurnosti

- a) organi države;
- b) organizacije, agencije službe i direkcije u sistemu sigurnosti;
- c) društvo i njegove komponente.

3) Djelatnosti sistema sigurnosti

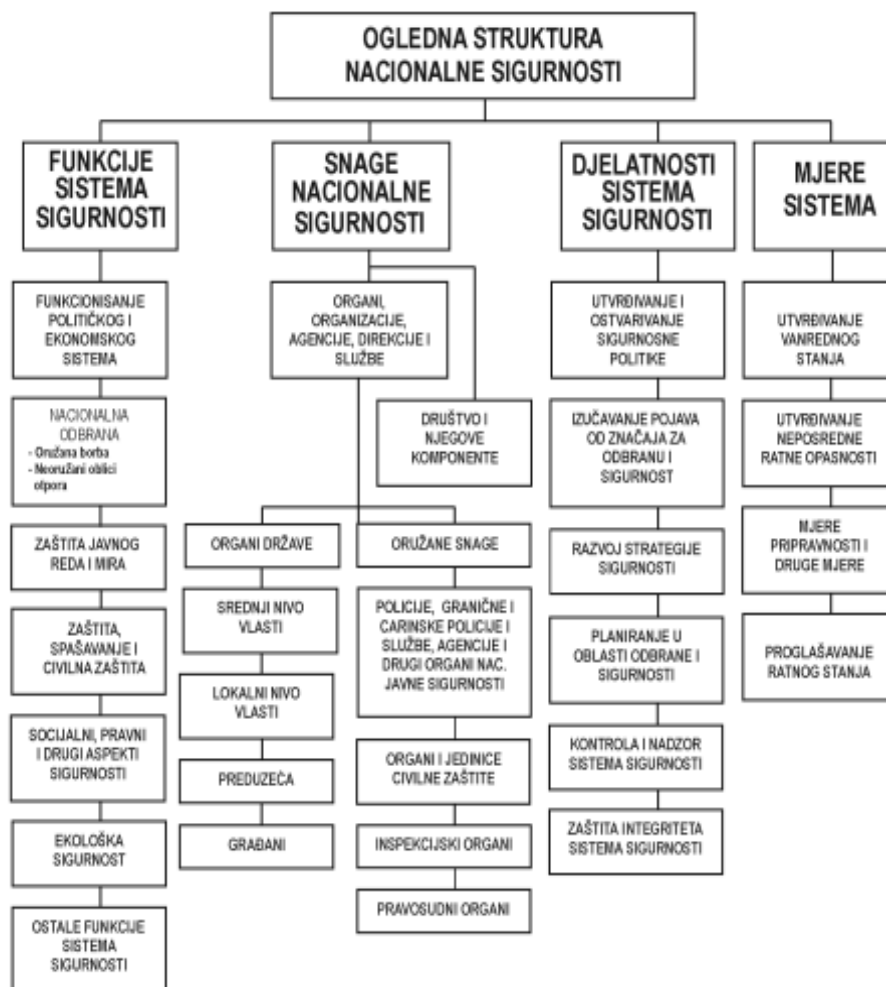
- a) utvrđivanje i provođenje sigurnosne politike;
- b) izučavanje pojava od značaja za sigurnost i odbranu;
- c) razvoj strategija sigurnosti;
- d) planiranje u oblasti sigurnosti i odbrane; - neoružani oblici odbrane;
- e) kontrola i nadzor sistema sigurnosti;
- f) zaštita integriteta sistema sigurnosti.

4) Mjere sistema sigurnosti

- a) utvrđivanje i proglašavanje vanrednog stanja (vanrednih prilika);
- b) utvrđivanje ratne opasnosti;
- c) mjere pripravnosti;
- d) proglašavanje ratnoga stanja.⁴

---

⁴ Beridan, Izet, Politika i sigurnost, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2008, str. 56 - 57

Shema 1. Ogledna struktura nacionalne sigurnosti⁵

Cilj i segment svake države je sama zaštita stanovništva i njenih građana. Upravo zaštita građana predstavlja bitnu stavku u funkcionisanju države i samih njenih sistema. Zaštita i spašavanje i sama civilna zaštita zajedno sa ostalim aspektima sigurnosti spada u funkcije sistema sigurnosti.

⁵ Beridan, Izet, Politika i sigurnost, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2008, str. 57

3.1. Zaštita i spašavanje i civilna zaštita kao dio sistema nacionalne sigurnosti

Sistem zaštite i spašavanju predstavlja jednu od značajnijih komponenti funkcionisanja sistema sigurnosti demokratske države. Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini sam pojam zaštite i spašavanja predstavlja „oblik pripremanja i učešća nosilaca poslova i zadataka zaštite i spašavanja u odgovoru na prirodne ili druge nesreće.“⁶

Potrebno je naglasiti da sam sistem zaštite i spašavanja predstavlja podsistem samog sistema unutrašnje sigurnosti, ali i zaokružen i cjelovit sistem sa svim funkcionalnim i organizacijskim elementima koji ga u samoj suštini čine.

Složena ljudska aktivnost upravo predstavlja zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u prirodnim i drugim nesrećama. Same prirodne nesreće dešavaju se iznenada i bez ikakvog upozorenja kao što su: zemljotresi, klizišta, lavine, atmosferske nepogode i dr., te kao takve iznenađuju same pojedince, snage i općenito subjekte koje se nađu i koje se nalaze u određenim pogođenim područjima. Upravo su radi ovoga mnogi ljudi shvatili važnu poentu u udruživanju snaga pri samoj borbi sa prirodnim i drugim nesrećama.

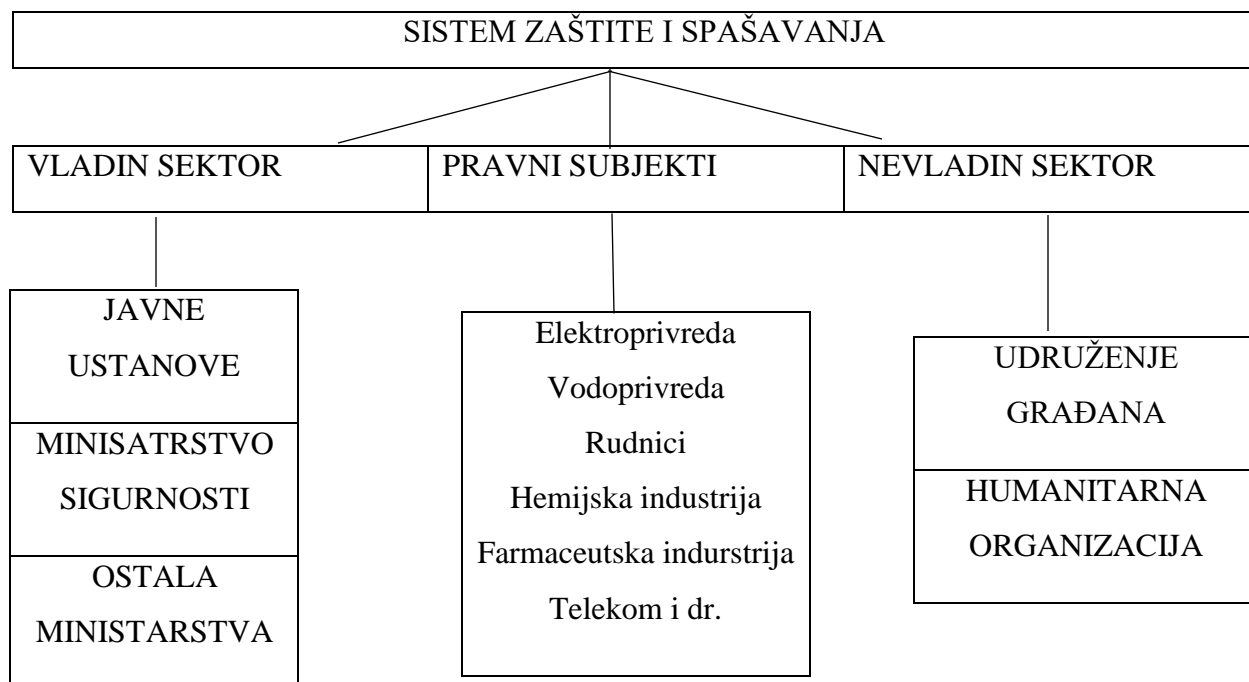
„Pripreme društva bi trebale biti kontinuirane, sveobuhvatne i trajne u svim državama. Upravo zbog toga postoji organizacija Civilne odbrane – zaštite, koja je pod jurisdikcijom vlada država. Uloga civilne zaštite veoma je značajna jer ona osigurava egzistencijalnu i reproduktivnu sposobnost države i građana u njoj. Ona je duboko humana i u svakoj državi ona opravdava značajniju društvenu ulogu.“⁷

---

⁶ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 50

⁷ Huseinbašić, Čamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 124

Shema 2. Sistem zaštite i spšavanja Bosne i Hercegovine⁸

„Civilna zaštita je planski organiziran dio sistema zaštite od prirodnih ili drugih nesreća koja obuhvata organiziranje, pripremanje i učešće građana, preduzeća i drugih pravnih lica i profesionalnih službi, organizacija i udruženja na zaštiti i spašavanju ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih ili drugih nesreća, te njihovih posljedica. Civilna zaštita je humanitarne i nevojne prirode.“⁹

Međunarodno pravno utemeljenje i precizno određivanje civilne zaštite određeno je Dopunskim protokolom 1 Ženevskih konvencija o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949.

⁸ Huseinbašić, Ćamil, Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja, Jordan studio Sarajevo, 2009, str. 58

⁹ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 50

godine. Određivanje civilne zaštite dogodilo se 8. juna 1977. godine gdje je glava 6 ovog Protokola u cjelini posvećena civilnoj zaštiti.

Civilna zaštita u Bosni i Hercegovini preživljava raspad SFRJ – a, ratni period 1992 – 1995. poslije toga preživljava dijeljenje države na entitete i Brčko Distrikt, te doživljava period integracija kada je Bosna i Hercegovina prepoznatljiva država kao međunarodno pravni i sam sigurnosni subjekt.

Samu civilnu zaštitu Bosne i Hercegovine do 1992. godine potrebno je promatrati u samom kontekstu bivše zajedničke države SFRJ.

„Karakter i funkciju Civilne zaštite determinirani su karakterom političko – pravnog ustrojstva države. Sama Civilna zaštita je predstavljala svojevrsan front organiziranih snaga u zaštiti i spašavanju. Posmatrajući sam sistem Civilne zaštite do 1992. godine da se zaključiti i samim tim daju se uočiti velike promjene. Radikalno je promijenjen ambijent za njeno postojanje i funkcioniranje. Nastale su krupne političke, ekonomske, socijalne i druge promjene na globalnom i lokalnom planu. Civilna zaštita Bosne i Hercegovine od 1992. godine nastaje i djeluje kao sistem pod državnim suverenitetom Bosne i Hercegovine. U samom novom ustroju ona napušta socijalističko poimanje sa previše lijepe retorike veoma udaljene od realnosti.“¹⁰

Za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini u periodu od 1992. – 1995. godine dolazi do uspostave Civilne zaštite stupanjem na snagu Uredbe sa zakonskom snagom o odbrani, koju je Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine usvojilo 20.5.1992. godine.

Civilna zaštita u periodu od 1992. – 1995. godine djelovala je u veoma teškim i složenim uvjetima. Ona je bila oslabljena u svakom pogledu. Njeno djelovanje odnosi se na ratne uvjete, ali i uvjete prirodnih i drugih nepogoda, gdje je njihovo djelovanje zabilježeno bez oznake, uniforme i bez međunarodno – pravne zaštite. Pripadnici Civilne zaštite u ratnim uvjetima radili su mnogo više nego što je bilo u djelokrugu njihovog posla i samih zadataka.

„Sagledavanjem djelokruga poslova i usklađivanjem tih aktivnosti sa Dopunskim protokolom uz Ženevske konvencije iz 1977. godine, Civilna zaštita je ostala u okvirima poštivanja odredbi međunarodnog humanitarnog prava koje je ratificiralo Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine 18.12.1992. godine. Imajući u vidu sve ove okolnosti: što su donešeni domaći propisi

---

¹⁰ Huseinbašić, Čamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 125 - 127

o Civilnoj zaštiti, što je Republika Bosna i Hercegovina uključena u međunarodno – pravni sistem i što je uskladila ponašanje sa svim propisima, što je prihvaćen Ustav Međunarodne organizacije Civilne odbrane, Bosna i Hercegovina je postala punopravni njen član od aprila 1994. godine.“¹¹

Rat u Bosni i Hercegovini završava potpisivanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma u Parizu 21.11.1995. Sami mirovni pregovori vođeni su u Dejtonu od 01. – 21. novembra 1995. godine. Putem ovog sporazuma Bosna i Hercegovina je neovisna, suverena i narodno priznata država sa dva entiteta: Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska. Ovim sporazumom Bosna i Hercegovina dobiva Ustav i samo ustrojstvo političkog sistema, te izgradnju društveno – ekonomskih odnosa. Naravno najznačajnija stavka upravo predstavlja prekid rata.

„Najznačajnija kvalitativna promjena, postignuta je izdvajanjem Civilne zaštite iz Ministarstva odbrane 1999. godine i njen istinski zaokret od Civilne odbrane ka zaštiti i spašavanju u prirodnim i drugim nesrećama, okrenutost prema europskim integracijama, jačanju državnog nivoa i pozicije u Međunarodnoj organizaciji Civilne zaštite. Civilna zaštita u oba entiteta dala je doprinos povratku izbjeglica i raseljenih osoba aktivnostima humanitarnog determiniranja, izgradnji međusobnog povjerenja, ljudskih prava i sloboda. Zajedničke aktivnosti na obuci i vježbama zaživjele su u praksi, u zajedničkom djelovanju u prirodnim i drugim nesrećama, povezivanju ljudi u okviru lične i uzajamne zaštite, preduzimanju mjera zaštite i spašavanja na aktivnostima jedinica i štabova Civilne zaštite i povezivanju vlada na donošenju odgovarajućeg Sporazuma o zajedničkom djelovanju u prirodnim i drugim nesrećama.“¹²

3.2. Sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini

„Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 2003. godine uspostavljanjem Ministarstva sigurnosti BiH povjerilo mandat ovom resornom ministarstvu da između ostalog koordinira i oblast zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini. Donošenjem Okvirnog zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini u 2008. godini, stvoreni su uvjeti da BiH, sa izgrađenom strukturom za zaštitu i spašavanje, može ispuniti zadate međunarodne obaveze, doprinijeti većoj sigurnosti i zaštiti građana BiH i široj regionalnoj

---

¹¹ Huseinbašić, Čamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 132

¹² Huseinbašić, Čamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 133

sigurnosti od uticaja prekograničnih rizika prirodnih ili drugih nesreća. u oblasti civilne zaštite Bosna i Hercegovina je ostvarila članstvo u međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti zaštite i spašavanja, i to:

1. Međunarodnoj organizaciji civilne odbrane – ICDO;
2. Inicijativi za pripravnost i prevenciju katastrofa Regionalnog centra za saradnju – DPPI;
3. Vijeću jugoistočne Evrope za civilno - vojno planiranje za vanredne situacije CMEPSEE;
4. Partnerstvu za mir – Evroatlanskom partnerskom vijeću i Komitetu za civilnu zaštitu i institucijama koje iz njega proizilaze.¹³

„U cilju stalnog prikupljanja podataka o svim vrstama pojava i opasnosti koje mogu dovesti do prirodne ili druge nesreće, Vijeće ministara BiH je u okviru Ministarstva sigurnosti BiH formiralo Operativno-komunikacijski centar – 112. Obaveza formiranja ovakvog centra proizilazi i iz direktiva 2002/22/EC i drugih mehanizama Vijeća i Parlamenta Evropske unije kojima se jačaju kapaciteti djelovanja sistema civilne zaštite država članica Evropske unije. Pored prikupljanja podataka, Centar 112 ima zadatak obrade i distribucije podataka nadležnim organima vlasti i pravnim licima. Sa ovim centrom funkcionalno treba da se uvežu operativni centri drugih institucija i organa Bosne i Hercegovine, kao i centri entiteta i Brčko Distrikta. Do danas se puno uradilo na tehničkoj opremljenosti ovog Centra, a njegovo radno vrijeme je 24 sata.“¹⁴

Pri samom upravljanju akcijama zaštite i spašavanja formiraju se štabovi civilne zaštite radi bolje koordinacije između njih u datim uvjetima. Federacija Bosne i Hercegovine formira štabove na teritorij Federacije, tj na područjima kantona i općina. Republika Srpska formira svoje štabove na teritorij Republike Srpske, tj na područjima grada / općine, i naravno samog entiteta. Brčko Distrikt svoje štabove civilne zaštite formira pri mjesnim zajednicama i pravnim subjektima, te sami štab Brčko Distrikta. Bosna i Hercegovina kao država nema štab civilne zaštite kao organ koji rukovodi, već ima koordinacijsko tijelo koji ima ulogu da koordinira aktivnostima civilne zaštite.

---

¹³ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 9 - 12

¹⁴ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 10 - 11

Shema 3. Koordinacijsko tijelo Bosne i Hercegovine za zaštitu i spašavanje¹⁵

„Nakon dobijanja odluke o proglašenju stanja prirodne ili druge nesreće, štab analizira i proučava situacioni problem, te preduzima hitne mjere akcije. Naravno, u svojim aktivnostima treba procijeniti situaciju na terenu, odrediti rokove izvršenja zadataka, te donijeti odgovarajuće odluke i naredjenja. S ciljem da u svakom trenutku štab ima uvid u stanje prirodne ili druge nesreće, odnosno njen razvoj, potrebno je da vrši konstantan monitoring i kontrolu cjelokupnog procesa.“¹⁶

¹⁵ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 20

¹⁶ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 23

Shema 4. Aktivnosti štaba civilne zaštite¹⁷

Samo finansiranje glavnih subjekata civilne zaštite Bosne i Hercegovine uspostavljeno je organizacijom sistema zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. Sistem finansiranja je uspostavljeno isto kao i samom političkom sistemu organizacije. Nivoi finansiranja na državnom nivou u nadležnosti je Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, dok na entitetskom na nivou Vlade Federacije i Vlade Republike Srpske, a za podrčje Distrikta Brčko osigurana su sredstva iz Vlade Brčko Distrikta. Na nižim nivoima u samoj Federaciji, sredstva osiguravaju vlade kantona ili sama općinska vijeća.

„Vijeće ministara BiH predlaže finansijska sredstva u budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za finansiranje potreba za zaštitu i spašavanje iz nadležnosti institucija i tijela Bosne i Hercegovine. Budžetom se planiraju i sredstva za opremanje i razvoj struktura za zaštitu i spašavanje koje se formiraju na državnom nivou.“¹⁸

¹⁷ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 23

¹⁸ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 41

3.3. Sistem zaštite i spašavanja entiteta i Brčko Distrikta

Zbog složenog uređenja države Bosne i Hercegovine, sam sistem zaštite i spašavanja je podijeljen među entitetima i Brčko Distriktu. Dejtonskim mirovnim sporazumom država je podijeljena na Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Distrikt Brčko. Ovim putem sam sistem zaštite i spašavanja ogleda se u decentralizaciji na državnom nivou. Na nivou entiteta i Distrikta Brčko sistem zaštite i spašavanja odgovoran je nadležnima vlasti u područjima na kojima djeluje. „Entiteti i Distrikt Brčko imaju izvornu nadležnost u uređenju, planiranju, organiziranju, finansiranju, provođenju zaštite i spašavanja. Temelje organizacije civilne zaštite čine četiri utvrđena organizacijska i menadžerska nivoa, a to su:

1. državni nivo (Ministarstvo sigurnosti - Sektor za zaštitu i spašavanje);
2. entitetski nivo i Brčko Distrikt (Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite i Odjel javne sigurnosti Brčko Distrikta);
3. kantonalne uprave civilne zaštite; i
4. općinske službe civilne zaštite.“¹⁹

U upravama civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske ciljevi su jednaki, tj. zaštita od prirodnih i drugih nesreća, ipak važno je napomenuti da su im organizacijske strukture različite. Federalna uprava civilne zaštite je od 2000. godine postala organizovana kao samostalni organ, te za svoj rad odgovara Vladi Federacije. Od 24. decembra 2008. godine Republička uprava postaje operativnija jer je u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova RS – a.

3.4. Sistem zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine

Godine 1992. Civilna zaštita je odvoena od Civilne odbrane, ali je do 1999. godine ostala u sastavu Federalnog ministarstva odbrane. Službe zaštite i spašavanja, koji se po svojoj prirodi bave redovnim djelatnostima zaštite i spašavanja, integrisani su u sistem Civilne zaštite, kao njen kontitativni element.

Same snage Civilne zaštite obrazuju se prema potrebama kako bi se prije svega zadovoljio kvalitet, a ne kvantitet. Civilna zaštita Federacije Bosne i Hercegovine Zakonom o odbrani biva odvojena

---

¹⁹ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 8

od Federalnog ministarstva odbrane, a ovim putem se formira Federalna uprava civilne zaštite koja je direktno vezana za Vladu Federacije Bosne i Hercegovine.

Kako navodi profesor Huseinbašić, civilna zaštita je „kao upravna organizacija započela ekspanziju ubrzanog razvoja vlastitim normativno – pravnim utemeljenjem.“²⁰ 2003. godine urađen je Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, gdje Civilnu zaštitu Federacije sačinjavaju sljedeći elementi:

1. lična uzajamna zaštita,
2. mjere zaštite i spašavanja,
3. štabovi Civilne zaštite,
4. povjerenici Civilne zaštite,
5. službe zaštite i spašavanja,
6. jedinice Civilne zaštite,
7. rukovođenje i upotreba snaga i sredstava Civilne zaštite

Jedan od problema Federalne uprave Civilne zaštite je sama decentralizacija sistema vlasti koja postoji na više nivoa, a to su:

1. nivo Federacije BiH;
2. nivo kantona;
3. nivo općine; i
4. nivo grada.

Razlog složenosti organizacije sistema zaštite i spašavanja leži u tome što svaki nivo vlasti ima pravo da donese odgovarajuće propise.

„Važeća pravna regulativa u Federaciji Bosne i Hercegovine:

1. Ustav BiH;
2. Ustav Federacije BiH;
3. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH;

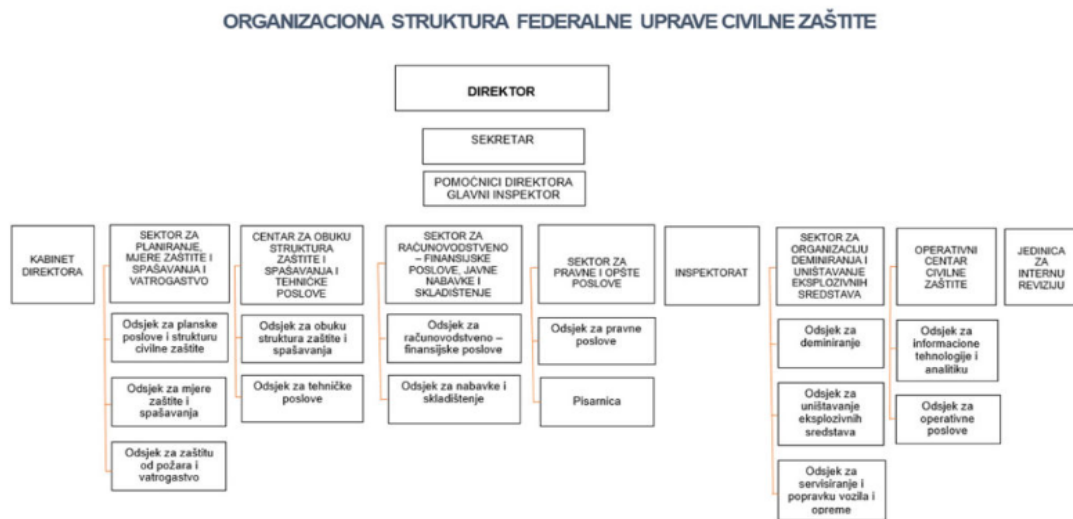
---

²⁰ Huseinbašić, Čamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 135

4. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća Federacije BiH;
5. Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu;
6. Zakon o deminiranju BiH;
7. Zakoni iz drugih oblasti zaštite i spašavanja (zdravstvo, urbanizam, građevinarstvo, šume, poljoprivreda, vode itd.).²¹

„U Federaciji BiH na svim nivoima vlasti (entitetskom, kantonalnom i općinskom) imamo istu organizaciju (samostalne organe uprave), odnosno iste nosioce zaštite i spašavanja, kao i istu strukturu rukovođenja akcijama. Konkretno u Zakonu o zaštiti i spašavanju Federacije BiH, predviđeno je da svaki kanton može svojim zakonom i drugim propisima uređivati određena pitanja iz ove oblasti, te da općine i gradovi, također imaju ovlaštenje da donose određene pravne akte kojim se organiziraju (uspostavljaju) određene strukture (elementi) sistema zaštite i spašavanja. Ovakava struktura u Federaciji BiH ne uspostavlja efikasnu alokaciju jedinica civilne zaštite, odnosno pruža mogućnost nekim nivoima da ostaju pasivni, te u operativnom smislu ne doprinose previđenim ciljevima.“²²

Shema 5. Organizaciona struktura Federalne uprave Civilne zaštite ²³

²¹ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 15

²² Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 15

²³ <http://www.fucz.gov.ba/organizaciona-struktura/> - pristupljeno 11.6.2023.

3.5. Sistem zaštite i spašavanja Republike Srpske

Iz Dejtonskog Ustava i Republika Srpska uredila je sam sistem civilne zaštite Zakonom o Civilnoj zaštiti iz 1997. godine i Zakonom o Civilnoj zaštiti iz 2002. godine. Posebna Republička uprava Civilne zaštite formirana je Zakonom o Civilnoj zaštiti iz 1997. godine. Tri konstitutivna elementa koja su sačinjavala Civilnu zaštitu u organizacijko – funkcionalnom smislu su:

1. Samozaštita,
2. Zadaci Civilne zaštite i
3. Snage Civilne zaštite.

Ovim Zakonom dolazi do uređenja bitnih pitanja koja su: potpuna, materijalno obezbijedenje i evidencija, obučavanje, inspeksijski nadzor, finansiranje, planiranje, te prava i dužnosti pripadnika Civilne zaštite.

2002. godine u Republici Srpskoj dolazi do usvajanje novog Zakona o Civilnoj zaštiti koji predstavlja vidove saradnje Civilne zaštite dva entiteta. Zakon o zaštiti i spašavanju Federacije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine i Zakon o Civilnoj zaštiti u Republici Srpskoj iz 2002. godine, uredila su ključna pitanja identično i stvorila pravne pretpostavke za buduće integracione procese.

Sama Civilna zaštita Republike Srpske biva organizovana na dva nivoa, na nivou entiteta i na nivou grada – općine.

„Civilna zaštita Republike Srpske teži ka jačanju općinskih/gradskih struktura civilne zaštite, kao načina za postizanje bolje operacionalnosti u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća, tj. kao sredstva boljeg razlikovanja „efikasne organizacije“ od „neefikasne organizacije.“²⁴

„Važeća pravna regulativa u Republici Srpskoj:

1. Ustav BiH;
2. Ustav RS;
3. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u BiH;

---

²⁴ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 16

4. Zakon o ministarstvima i drugim upravama BiH;
5. Zakon o Vladi RS;
6. Zakon o CZ RS;
7. Zakon o deminiranju BiH;
8. Zakon o unutrašnjim poslovima;
9. Zakon o zaštiti od požara u RS; i
10. Zakoni iz drugih oblasti zaštite i spašavanja (zdravstvo, urbanizam, građevinarstvo, šume, poljoprivreda, vode itd.).²⁵

3.6. Sistem zaštite i spašavanja Brčko Distrikta

U oblasti zaštite i spašavanja Brčko Distrikta, odjeljenje za javnu sigurnost obavlja poslove upravne i stručne prirode za samu oblast zaštite i spašavanja. Pomenuto odjeljenje vrši i provodi utvrđenu politiku i prati samu provedbu Zakona vezanih upravo za zaštitu i spašavanje. Pododijeljenja za zaštitu i spašavanje, te Odsjek za civilnu zaštitu čine daljnju strukturu civilne zaštite Brčko Distrikta.

„Zakonska legislativa Brčko Distrikta:

1. Statut Brčko Distrikta BiH;
2. Zakon o izvršnoj vlasti BD;
3. Zakon o zaštiti od požara BD;
4. Zakon o zaštiti životne sredine;
5. Zakon o zaštiti prirode;
6. Zakon o zaštiti vazduha;
7. Zakon o zaštiti voda;

---

²⁵ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 16

8. Zakon o upravljanju otpadom;
9. Zakon o zdravstvenoj zaštiti;
10. Završen je Nacrt o zaštiti i spašavanju stanovništva i materijalnih dobara.²⁶

„Na osnovu Sporazuma o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite, postignut je visok stepen saradnje između uprava i snaga civilne zaštite. Saradnja se posebno odnosi na planiranje i provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja, međusobnom obavještanju o opasnostima, nastanku i posljedicama prirodnih i drugih nesreća, međusobnoj pomoći u zaštiti i spašavanju i uklanjanju posljedica prirodnih i drugih nesreća i obrazovanju i osposobljavanju pripadnika struktura civilne zaštite i drugih nosilaca zaštite i spašavanja, kroz sve raspoložive vidove za ostvarenje navedenih zadataka. Saradnja je posebno istaknuta u zaštiti od poplava, gašenju požara i zaštiti i spašavanju od NUS-a. Isto tako, zakoni o civilnoj zaštiti su kompatibilni i gotovo identični, što daje dodatni motiv za zajedničko djelovanje u prirodnim i drugim nesrećama na području cijele Bosne i Hercegovine.“²⁷

3.7. Nivoi civilne zaštite

Nivoi civilne zaštite sastoje se iz dvije komponente, a to su:

1. Lična i uzajamna zaštita i,
2. Mjere zaštite i spašavanja.

3.8. Lična i uzajamna zaštita

U funkciju lične i uzajamne zaštite građana prije svega ima zaštita i spašavanje vlastitog života, zdravlja, imovine, te upravo širenje ove pomoći na najbliže osobe, te na njihova materijalna dobra. Sami izvori opasnosti dobivaju takav karakter da po samom vremenu i intezitetu mijenjaju sigurnost boravka i samog opstanka u prostoru. U složenijim situacijama ljudi kao takvi moraju poduzimati razne aktivne i pasivne mjere zaštite.

---

²⁶ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 18

²⁷ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 19

Zaštita i spašavanje koje se desi odmah nakon nesreće je najbolji vid spašavanja ljudi i materijalnih dobara, jer u određenim nesrećama minute i sekunde nakon same nesreće bivaju najvažnije. U eventualnim nesrećama svaki građanin je dužan pomoći, ali i također pri samom pristupanju pomoći potreban je određeni vid znanja.

„Zadaci građana u ličnoj i uzajamnoj zaštiti trebaju biti takvi da se mogu realizirati brzo i efikasno uz minimalnu upotrebu tehničkih sredstava i stručno – tehničkih znanja, da su razumljivi i provodivi na nivou građana – pojedinca prosječni psiho – fizičkih sposobnosti za preduzimanje:

1. Sklanjanja ljudi, materijalnih i drugih dobara,
2. Zamračivanja,
3. Protivpožarne zaštite
4. Spašavanja iz ruševina i poplava,
5. Zbrinjavanja,
6. Prve medicinske pomoći i dr.“²⁸

3.9. Mjere zaštite i spašavanja

„Mjere civilne zaštite, odnosno mjere zaštite i spašavanja se institucionaliziraju i definiraju u skladu sa nacionalnim interesima, u skladu sa potrebama i procjenama stepena i obima ugrožavanja, opasnosti koje prijete ili mogu zaprijetiti državi u cjelini ili nekom njenom dijelu, stanovništvu i materijalnim dobrima.“²⁹

Vlade država imaju pravo modelirati mjere zaštite i spašavanja prema potrebama vlastitih razmjera opasnostima koje su prisutne na određenom području. Mjere zaštite i spašavanja imaju veliki značaj u fazama preventivnog djelovanja, ali su i sami nosioci operativnog djelovanja jer su prisutni i svakoj fazi života i radne sredine, jer je njihova realizacija pod ličnom i uzajamnom zaštitom.

---

²⁸ Huseinbašić, Ćamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 147

²⁹ Beridan, Izet, Politika i sigurnost, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2008, str. 90

Shema 6. Mjere zaštite i spašavanja³⁰

³⁰ Beridan, Izet, Politika i sigurnost, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2008, str. 91

IV SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA

4. Obilježja i karakteristike SAD – a

Sjedinjene Američke Države na sjeveru graniči sa Kanadom, na jugu sa Meksikom, a u njenom sastavu spada i Aljaska kao i Havaji i mnogi otoci u Tihom okeanu. Svojom površinom Amerika je četvrta na svijetu nakon Kine, Rusije i Kanade. Sastoji se od 50 saveznih država i 1 saveznog distrikta.

„Prema popisu stanovništva iz 2010. god. Sjedinjene Američke Države su imale 308 745 538 st., a prema procjeni za 2012. god. 313 914 040 st. ili 33,5 st./km². Velikom gustoćom naseljenosti izdvaja se sjeveroistok SAD-a, koji se ubraja među područja s najvećom koncentracijom stanovništva na Zemlji (savezna država New Jersey, 438,1 st./km²; Rhode Island, 332,2 st./km²). Izuzev Californije (92,6 st./km²), gustoća naseljenosti snizuje se od istoka prema zapadu. Najslabije su naseljeni planinski krajevi Stjenjaka (Montana, 2,6 st./km²) i područja unutrašnjih kotlina i ravnjaka (Wyoming, 2,3 st./km²). Prema prvom službenom popisu stanovništva SAD je 1790. imao 3 929 214 st.; iste su godine među doseljenicima bili 89,1% Englezi, 5,6% Nijemci, 2,5% Nizozemci, 1,9% Irci i 0,6% Francuzi. Anglosaska kolonizacija, koja tvori jezgru američkog naroda, bila je ograničena potkraj XVII. i u XVIII. st. na atlantsko primorje (Nova Engleska). U daljnjem naseljavanju državnog područja izdvaja se nekoliko useljeničkih valova.“³¹

U Sjedinjene Američke Države početkom 20. tog stoljeća postaju jedna od vodećih ekonomskih sila na svijetu, koja je svoju prevlast učvrstila i sagradila nakon Drugog svjetskog rata. Sam simbol gospodarske i finansijkse moći u Sjedinjenim Američkim Državama pripale su ulici Wall Streetu New York, kao najpoznatijoj berzi na svijetu. Amerika danas jeste jedna od vodećih sila u ekonomiji, a svoju važnost i silu ne kriju, te su jedni od glavnih ulagača i pokrovitelja u Ujedinjenim Nacijama, te mnogim ostalim organizacijama u svijetu. Svojom moći preovladava i u MMF – u i Svjetskoj banci gdje je zadržao najviše glasačkih prava.

„Predci Indijanaca stigli su na područje SAD-a za posljednjega ledenog doba iz Azije preko kopnenoga mosta na mjestu današnjega Beringova tjesnaca. Općenito se smatra da su prvi doseljenici došli prije 30 do 40 hiljada godina, iako prema nekim procjenama i znatno prije (prije

---

³¹ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56303#poglavlje12388> – pristupljeno 15.6.2023

100 000 godina i više). Tačan je broj pretkolumbovskoga stanovništva SAD-a nemoguće utvrditi. Pretpostavlja se da je u SAD-u i Kanadi u doba prvoga kontakta s Europljanima bilo oko 250 različitih plemenskih zajednica. One su se obično razvrstavale s obzirom na kulturološki različita područja: subarktičko područje (Kutchin, Cree i dr.), istočno šumsko područje (Huron, Mohawk, Seneca, Irokezi, Delaware, Cherokee i dr.), područje prerija i ravnica (Dakota, Assiniboin, Crow, Pawnee, Comanche, Blackfoot, Arapaho i dr.), sjeverozapadnu obalu (Tlingit, Haida, Kvakiutl, Tsimshian i dr.), Veliku zavalu (Ute, Šošoni i dr.), Californiju (Wintun, Yuki, Pomo i dr.), jugozapad (Hopi, Zuni, Apaši, Navajo i dr.) i sjeverozapad (Cœur d'Alène, Nez Percé, Kutenai i dr.). Na području SAD-a danas živi približno 2,5 milijuna Indijanaca.³²

Prema Ustavu Sjedinjenih Američkih Država iz 18. stoljeća, tačnije 17.9.1787. godine SAD predstavlja saveznu republiku sa predsjedničkim sistemom vlasti. Sam predsjednik ove republike predstavlja državnog poglavara, komandanta oružanih snaga i predstavnika izvršne vlasti. Predsjednik se bira na svake 4 godine, a ne može obnašati više od dva mandata.

U SAD – u postoje dvije vladajuće stranke. Demokratska i Republikanska stranka koja je jedna drugoj vječiti oponent.

„Demokratska stranka (Democratic Party – akronim DP), osnovana 1828., liberalna je stranka. Proizašla je iz Demokratsko-republikanske stranke, koju su 1792. osnovali Thomas Jefferson (predsjednik SAD-a 1801–09) i James Madison (predsjednik SAD-a 1809–17). Najveći dio svoje historije je heterogena stranka, koja je uživala potporu gotovo svog bjelačkog stanovništva Juga te većine katoličkih doseljenika i siromašnijih slojeva Sjevera.“³³

„Republikanska stranka (Republican Party – akronim RP), osnovana 1854., konzervativna je stranka. Nastala je na programu protivljenja ropstvu na američkome Jugu, ujedinjenjem većeg dijela Vigovske stranke. Od 1980-ih stranka širi utjecaj na bjelačko stanovništvo Juga te se ideološki sve jasnije profilira kao socijalno konzervativna i ekonomski neoliberalna, a nakon 2010. usvaja i populistička stajališta što osobito dolazi do izražaja tijekom mandata Donalda Trumpa.“³⁴

---

³² <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56303#poglavlje12388> – pristupljeno 15.6.2023.

³³ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56303#poglavlje12388> – pristupljeno 15.6.2023.

³⁴ <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56303#poglavlje12388> – pristupljeno 15.6.2023.

4.1. Nacionalna sigurnost Sjedinjenih Američkih Država

Sama politika nacionalne sigurnosti za Sjedinjene Američke Države, predstavlja veoma važan segment za njihovu cjelokupnu državnu politiku. Odluke o sigurnosnim djelatnostima i samoj odbrambeno – vojnoj djelatnosti predstavlja dio ukupnog procesa političkog odlučivanja u SAD – u. Razlog leži iz samog uvjerenja službene američke ideologije od samog Roosevelta do Billa Clintona, a to je da se sve odluke u vezi sa sigurnosnom i odbrambenom politikom odnosi na pitanje života i smrti. Može se reći da je sigurnosna politika Sjedinjenih Američkih Država ishodište za samo oblikovanje cijele državne politike SAD – a.

„U Sjedinjenim Američkim Državama u procesu formuliranja odluka i konačnom odlučivanju u vezi sa vojno – odbrambenom djelatnošću države sudjeluju institucije savezne administracije, ali i druge nedržavne institucije. Praksa pokazuje da daleko najveću moć odlučivanja ima administracija, a tu spadaju:

1. Predsjednik SAD – a,
2. Vijeće za nacionalnu sigurnost,
3. Ministarstvo odbrane,
4. Ministarstvo vanjskih poslova,
5. Obaviještajne službe,
6. Kongres.

Odnos samih snaga između tih institucija američke savezne države, koje odlučuju o odbrambenoj politici, mijenja se. Vrlo često o samom Predsjedniku SAD – a ovisi kakvu će ulogu pritom dopustiti pojedinoj državnoj instituciji, ali unatoč tome te institucije tvore temeljnu strukturu odlučivanja o odbrambenoj politici.³⁵

---

³⁵ Grizold, Anton; Tatalović, Siniša; Cvrtić, Vlatko, *Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti*, Fakultet političkih znanosti Zagreb, 1999, str.19

4.2. Sigurnosna politika Sjedinjenih Američkih Država

„Sigurnosna politika obuhvaća osnovna načela prema kojima Sjedinjene Američke Države djeluju na ostvarivanju nacionalnih interesa i državnih ciljeva nacionalne sigurnosti. Sigurnosna je politika u tom smislu definirana kao dio šire vanjske politike SAD –a, a obje zajedno čine tkzv. Veliku strategiju, koja obuhvaća cjelokupne društvene kapacitete, one vojne i nevojne u funkciji osnovanog američkog nacionalnog interesa – očuvanja i sigurnosti daljnjeg razvoja države.“³⁶

Za ostvarivanje svih ciljeva američkih nacionalnih interesa i samih ciljeva potrebna je vojna snaga. Ona i danas predstavlja jednu od vodećih potreba za državne interese u samom smislu odbrane SAD – a od stvarnih i potencijalnih prijetnji.

Razdoblje nakon Hladnog rata predstavlja složeniji diskurs za razliku od samog hladnog rata. Same prijetnje sa istoka postale u velika prijetnja SAD – u i samoj zapadnoj demokratiji. Te upravo radi toga došlo je do velikih promjena u sigurnosnoj politici. SAD je imao različitu sigurnosnu politiku tj stav za vrijeme hladnog rata i nakon hladnog rata u pogledu svojih djelovanja i razmišljanja.

SAD danas pokušava zadržati jednu od vodećih sila u svijetu i samim tim učvrstiti tu ulogu. Svoje vidike šire na Europu kao kontinenta na kojem je započeo i završio hladni rat.

4.3. Sistem nacionalne sigurnosti Sjedinjenih Američkih Država

Sistem nacionalne sigurnosti izgrađen službeno Zakonom o nacionalnoj sigurnosti iz 1947. godine. Upravo ovom Zakonu biva dodano mnogo amandmana iz 1949., 1953. i 1958. godine.

Strategijom nacionalne sigurnosti, administracije izlažu svoju ideju za budućnost i djelovanje u pogledu same sigurnosti Sjedinjenih Američkih Država. Posljednja strategija nacionalne sigurnosti objavljena je 2022. godine iz Bidenove administracije. U samoj strategiji objašnjava potrebu za sopstvenim rastom i investiranjem u sigurnost i svoje kapacitete, te se osvrće na položaje sa Kinom i Rusijom.

---

³⁶ Grizold, Anton; Tatalović, Siniša; Cvrtić, Vlatko, Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti, Fakultet političkih znanosti Zagreb, 1999, str.29

„Sjedinjene Države imaju vitalni interes u odvraćanju agresije od strane NR Kine, Rusije i drugih država. Sposobniji konkurenti i nove strategije prijetjećeg ponašanja ispod i iznad tradicionalnog praga sukoba znače da SAD ne mogu priuštiti oslanjanje samo na konvencionalne snage i nuklearno odvraćanje. Od SAD- a se zahtijeva učinkovitija koordinacija, umrežavanje i inovacije. Ovo povećava tradicionalnu rezervu borbeno vjerodostojnih konvencionalnih i strateških sposobnosti, omogućujući SAD - u da bolje oblikuje protivničku percepciju rizika i troškova djelovanja protiv temeljnih interesa SAD-a, u bilo koje vrijeme i na bilo kojem području.“³⁷

Kao jedni od ključnih aktera u svijetu Amerika i američka administracija dalje u samoj strategiji nacionalne sigurnosti spominju i pandemiju COVID – a 19, kontrolu oružja i neproliferaciju, energetske sigurnost kao i same klimatske promjene...

„Nacionalni sigurnosni izazovi u Sjedinjenim Državama znatno su evoluirali u posljednjih nekoliko godina. Raniji prioriteti izgradnje nacije i borbe protiv globalnog "rata protiv terorizma" zamijenjeni su suočavanjem s oživljavajućom Rusijom i usponom Kine kao ravnopravnog konkurenta. Strategije, struktura snaga i obuka mijenjaju se kako bi odražavali naglasak na sukob između država kao primarnu brigu.“³⁸

„SAD je u zadnjem desetljeću posvetio punu pozornost izgradnji efikasnog sistema upravljanja krizama, a Strategija nacionalne sigurnosti SAD-a pokušava odgovoriti kako u kooperativnom modelu upravljanja krizama pronaći optimalno rješenje za krizne situacije u nestabilnom i globaliziranom svijetu koji je opterećen maksimalnim razlikama koje induciraju nove i nerješive krize.

Događaji od 11. septembra 2001. pokazali su dobre i loše strane NATO sistema upravljanja krizama, te da sistem ranog upozorenja u upravljanju krizama nema sposobnost predviđajuće reakcije na krizni izazov, ali i da samo SAD ima puni spektar prilagodljivih opcija odgovora na izazove koje nosi nepredvidljiva budućnost po sigurnost i narav svijeta u kojem živimo.

SAD kroz vlastitu nacionalnu sigurnost izgrađuje sistem upravljanja krizama koji se zasniva na sigurnosnoj saradnji, gdje se u globalnom upravljanju krizama djeluje na najširoj osnovi u cilju

---

³⁷<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> - pristupljeno 15.6.2023.

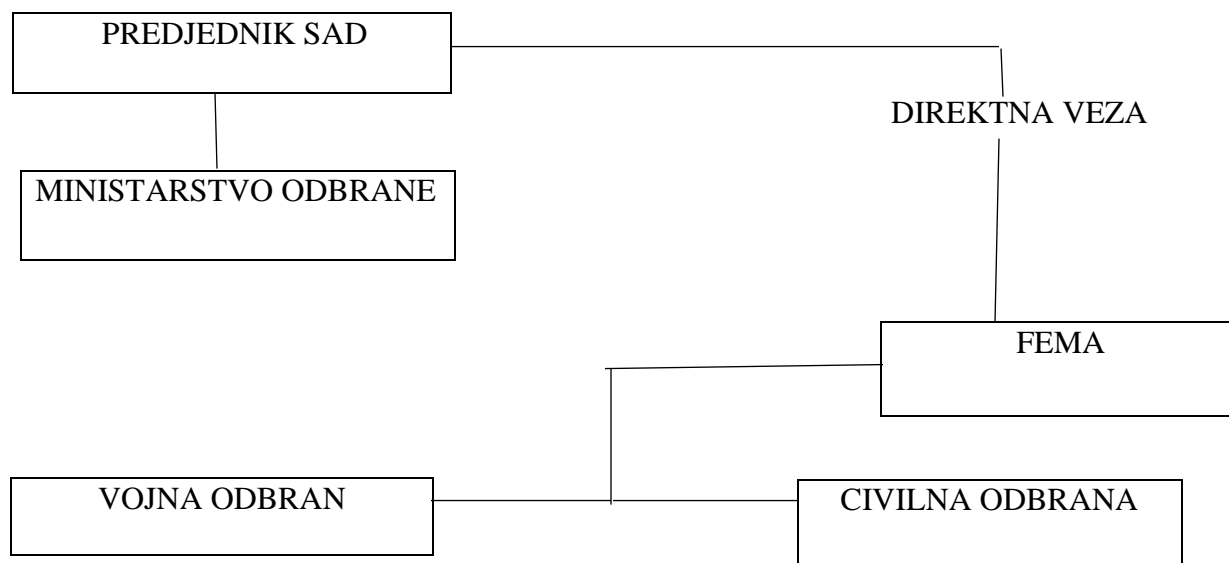
³⁸ Williams, John; Cimbala, Stephen; Sarkesian, Sam, US National Security: Policymakers, Processes, and Politics, Lynne Rienner Boulder, 2022, str. 1

davanja adekvatnih odgovora na krizne izazove kroz promicanje opće stabilnosti, zajedničke sigurnosti i obrane, te individualne sigurnosti svakog građanina. Sve to omogućuje razvoj, prosperitet i blagostanje svih ljudi i budućih generacija u demokratskim društvima širom svijeta.“³⁹

4.4. Organizacija Civilne odbrane

Sama Civilna odbrana Sjedinjenih Američkih Država je preko svoje Federalne uprave za kontrolu vandrednih situacija ili FEMA, direktno potčinjena predsjedniku države. Državni Štab Civilne odbrane ima svaka savezna država, te je ona potčinjena direktno guverneru savezne države. U Štab okruga Civilne odbrane udruženo je od četiri do osam država. U svakim nižim lokalnim zajednicama formiraju se Štabovi Civilne odbrane koji su potčinjeni predsjednicima naseljenih i gradskih mjesta.

Put i razvoj Civilne odbrane Amerike bio je vrlo dinamičan i izuzetan nakon Drugog svjetskog rata. Civilnom odbranom upravo su se bavili razni političari, stručnjaci, državnici i najviši organi vlasti.

Shema 7 Položaj Civilne Odbrane u SAD - u⁴⁰

³⁹ <https://hrcak.srce.hr/286429> - pristupljeno 22.6.2023.

⁴⁰ Huseinbašić, Čamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 55

„Značajna karakteristika organizacije Civilne odbrane u Sjedinjenim Američkim Državama je bliska veza sa oružanim snagama (kopnenom vojskom). Ta veza uspostavljena je na principu saradnje na najvišem nivou: FEMA i Generalštab Kopnene vojske, a na nižim nivoima saradnja je uspostavljena između okruga i lokalnih štabova Civilne odbrane sa jedinicama Kopnene vojske i Nacionalne garde. Postojeća organizacija civilne odbrane podešena je za provođenje slijedećih aktivnosti:

1. Razgrađuje planove evakuacije stanovništva,
2. Gradi skloništa i provodi sklonišnu zaštitu,
3. Vršiti obavještenje i uzbunjivanje stanovništva,
4. Provodi RHB osmatranje i dozimetrijsku kontrolu,
5. Provodi sanitetsku zaštitu i pružanje prve pomoći,
6. Organizira zaštitu industrijskih objekata,
7. Organizira školovanje kadrova za potrebe Civilne odbrane i provodi obuku stanovništva,
8. Osigurava nesmetano funkcionisanje vlasti u izvanrednim okolnostima i
9. Osigurava usavršavanje sistema rukovođenja organima Civilne odbrane.

Obavješćavanje i uzbunjivanje su dio Civilne odbrane. Aktivnosti sklanjanja i evakuacije, zamračivanja, mobilizacije i sl. najviše su povezane sa obavješćavanjem i uzbunjivanjem. Ovo su ključne aktivnosti da bez njih ne može biti efikasnog sistema zaštite i spašavanja. U Sjedinjenim Američkim Državama je razvijena mreža od 2000 centara za uzbunjivanje. Svi su međusobno povezani tako da za 2 minute mogu izvršiti uzbunjivanje i dobiti povratnu informaciju o tome. U samom nastojanju da poveća efikasnost Civilna odbrana Amerike poklanja punu pažnju edukaciji rukovodećih kadrova i obuci stanovništva za zaštitu i spašavanje.“⁴¹

Sjedinjene Američke Države pridaju veliki značaj upravo Civilnoj odbrani. Upravo to i čine kao vodeća sila NATO pakta, gdje i sam NATO savez čini zaokret od Civilne odbrane ka Civilnoj zaštiti. To polazi od samih priprema za rad u ratu do priprema za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća.

---

⁴¹ Huseinbašić, Čamil, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2007, str. 55 - 57

FEMA

Fotografija br. 1 logo Savezne agencije za upravljanje u hitnim slučajevima⁴²

4.5. FEMA – Savezna agencija za upravljanje u hitnim slučajevima

Savezna agencija za upravljanje u hitnim situacijama predstavlja tim federalnih vođa koji podržavaju ljude i zajednice nacije koje pritom pružaju iskustvo, perspektivu i resurse u upravljanu hitnim slučajevima.

Administrator FEMA – e je glavni svajetnik predsjedniku, Vijeću za domovinsku sigurnosti i samom sekretaru za domovinsku sigurnost u pitanjima izvanrednih situacija u Sjedinjenim Američkim Državama.

FEMA upravljanja hitnim slučajevima tako što:

1. Podiže svijest o riziku; educira o mogućnostima smanjenja rizika; i pomaže u poduzimanju radnji prije katastrofa
2. Obavještava upozorava i šalje poruke; koordinira savezni odgovor; te primijenjuje i upravlja resursima tijekom katastrofa
3. Koordinira savezne napore za oporavak; osigurava resurse; i primijenjuje uvid u buduće rizike nakon katastrofa.

Temeljne vrijednosti FEMA – e su:

1. Suosjećanje,
2. Poštenje,
3. Integritet i
4. Poštovanje.

---

⁴² <https://www.fema.gov/> - pristupljeno 22.6.2023.

Upravo ove četiri vrijednosti čine samu Agenciju i zaposlene unutar. Ovo predstavlja temelj onoga što samu Agenciju čini.

4.6. Historije FEMA – e

U decembru 1802. godine nakon razornog požara u Portsmouthu, New Hampshire, dolazi do prvog zakonodavnog akta narodne pomoći u slučaju katastrofe u Sjedinjenim Američkim Državama. Uništavanjem gradske luke u novonastaloj državi dovodi do negativnih posljedica upravo na samu trgovinu. 1803. godine Kongres SAD – a pruža pomoć pogođenim trgovcima u Portsmouthu obustavom plaćanja obveznica na nekoliko mjeseci.

Potpisivanjem Izvršne naredbe 12127, koja je stupila na snagu 1. aprila 1979, predsjednik Carter uspostavio je FEMA – u, upravo ovom potpisanom naredbom. Predsjednik Carter potpisuje naredbu 12128 20. jula 1979. godine gdje agenciji daje dvostruku misiju upravljanja hitnim slučajevima i civilnom odbranom.

„Ovlasti agencije dodatno su definirane i proširene izmjenama i dopunama Zakona o pomoći u katastrofama i hitnoj pomoći iz 1988., koji je izmijenio Zakon o pomoći u katastrofama iz 1974. i preimenovao ga u Zakon Roberta T. Stafforda o pomoći u katastrofama i hitnoj pomoći (Staffordov zakon). Staffordov zakon dao je jasne smjernice za upravljanje u izvanrednim situacijama i uspostavio trenutni zakonski okvir za odgovor na katastrofu i oporavak putem predsjedničkih deklaracija o katastrofi.“⁴³

Nakon terorističkog napada 11. septembra 2001. godine dolazi do promjene lica domovinske sigurnosti i samog upravljanja u izvanrednim situacijama koja dovodi do velikih promjena statuta i politika kako bi se upravo reorganizirala savezna vlada. Predsjednik W. Bush je 2002. godine potpisao Zakon o domovinskoj sigurnosti, što dovodi do stvaranja američkog Ministarstva domovinske sigurnosti. Sam odjel je osnovan 1. marta 2003. godine i ovim putem ujedinio je FEMA – u i još 21 organizaciju.

„U augustu 2005. historijski uragan Katrina obrušio se na Mississippi, prouzročivši razaranje velikih razmjera duž obale Meksičkog zaljeva, raselivši porodice u svih 50 saveznih država i rezultirajući milijardama gubitaka u infrastrukturi i gospodarstvu. Kongres je donio Zakon o reformi upravljanja izvanrednim situacijama nakon Katrine iz 2006. kojim je uspostavljena FEMA

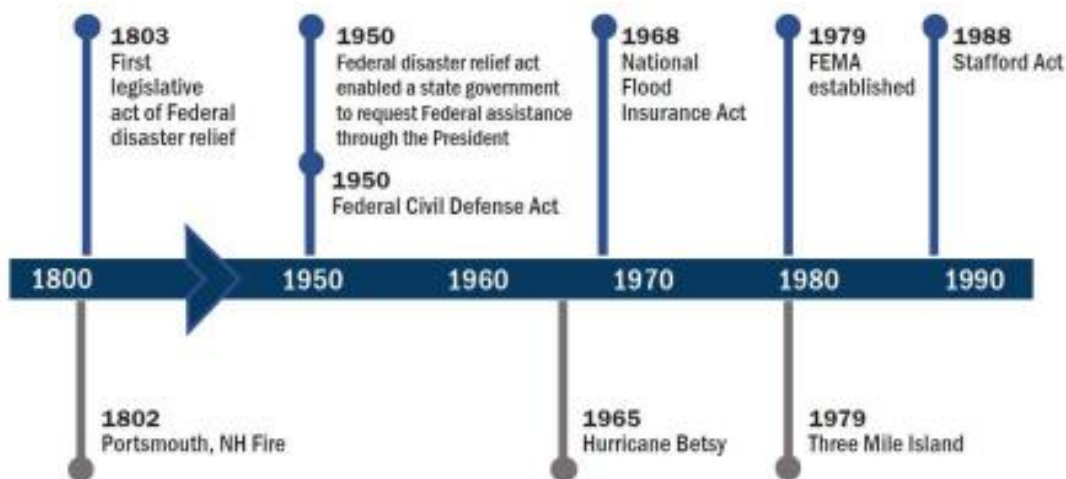
---

⁴³ <https://www.fema.gov/about/history> - pristupljeno 19.6.2023.

kao zasebna agencija unutar Ministarstva domovinske sigurnosti. Definirana je FEMA-ina primarna misija i imenovan je FEMA-in administrator glavnim savjetnikom predsjednika, Vijeća za domovinsku sigurnost i sekretara za domovinsku sigurnost za sva pitanja koja se odnose na upravljanje hitnim slučajevima u Sjedinjenim Državama.⁴⁴

Savezne sposobnosti testirane su 2012. godine kada je uragan Sandy pogodio istočnu obalu. Same posljedice bile su ogromne, gdje su milioni domova ostali bez struje, uništeno je hiljade domova i pričinjeno je milijardu štete. Kongres je naknadno donio Zakon o poboljšanju oporavka Sandy 2013. godine kojim je olakšan oporavak javne infrastrukture.

„U 2017. nacija se suočila s povijesnom atlantskom sezonom uragana i ekstremnim požarima. Neviđeni i brzi niz katastrofa transformirao je upravljanje hitnim slučajevima i usredotočio napore na izgradnju kulture pripravnosti, pripremio naciju za katastrofalne katastrofe i smanjio složenost FEMA-e. Kongres je agenciji dao proširene ovlasti za postizanje ovih ciljeva donošenjem Zakona o reformi oporavka od katastrofe iz 2018. Zakon je značajan zakon koji naglašava predanost savezne vlade povećanju ulaganja u ublažavanje i izgradnju sposobnosti državnih, lokalnih, plemenskih i teritorijalnih partnera.“⁴⁵

Shema 8 Historija događaja i akata⁴⁶

⁴⁴ <https://www.fema.gov/about/history> - pristupljeno 19.6.2023.

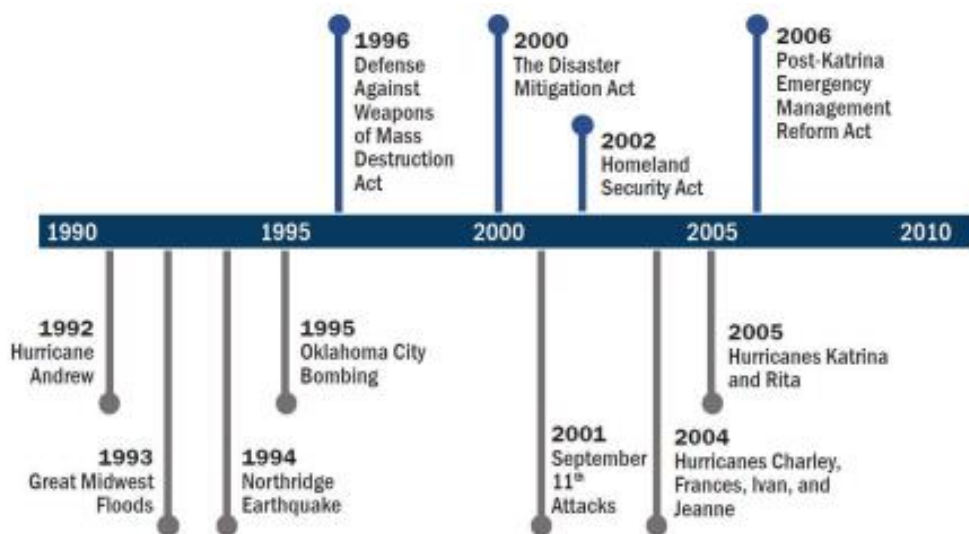
⁴⁵ <https://www.fema.gov/about/history> - pristupljeno 19.6.2023.

⁴⁶ https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 19.6.2023.

Požarom koji je nastupio 1802. godine u Portsmouthu, 1803. godine donosi se prvi zakonodavni akt savezne pomoći u katastrofama. 1950. godine savezni zakon o pomoći nakon katastrofe omogućio je državnoj vladi da zatraži federalnu pomoć preko predsjednika.

Iste godine donosi se savezni zakon o civilnoj zaštiti. Nakon uragana Betsy 1965. godine donosi se nacionalni Zakon o osiguranju od poplava 1968. godine. 1979. godine FEMA biva uspostavljena, a 1988. godine donosi se Staffordov zakon.

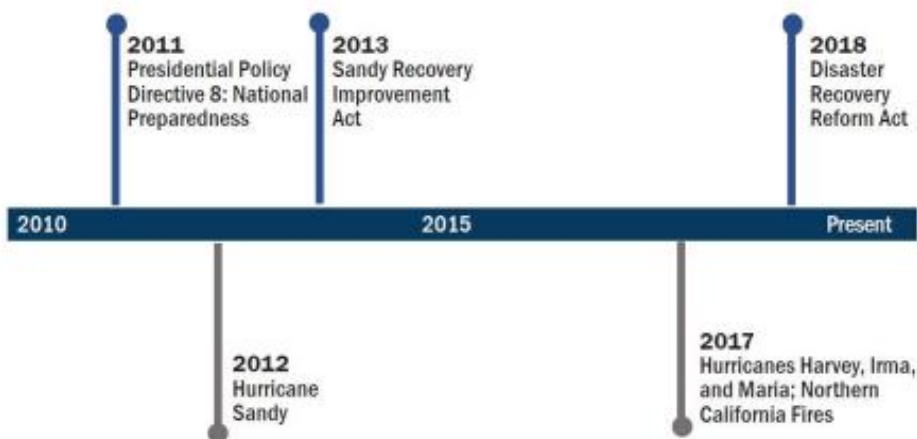
Shema 9. Historija događaja i zakoni⁴⁷

1992. godine pojavljuje se uragan Andrew. 1993. godine dolazi do velikih poplava. 1994. godine dešava se zemljotres u Northridgeu. 1995. godine dolazi do bombaškog napada u gradu Oklahoma.

⁴⁷ https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 19.6.2023.

Nakon bombaškog napada 1996. godine donosi se Zakon protiv oružja za masovno uništenje. 2000. godine donosi se Zakon o ublažavanju katastrofe.

2001. godine dolazi do terorističkog napada na dvije zgrade u New Yorku, tačnije 11. septembra 2001. godine. Nakon toga 2002. godine donosi se Zakon o domovinskoj sigurnosti. 2004. godine Ameriku pogađaju uragani Charley, Frances, Ivan i Jeanne. 2005. godine desio se uragan Katrina i Rita. Nakon ova dva uragana 2006. godine donosi se akt o upravljanju u izvnrrednim situacijama nakon Katrine.

Shema 10 Historija događaja i zakoni⁴⁸

2011. godine donesene su smjernice predsjedničke politike 8: nacionalna spremnost. 2012. godine dogodio se uragan Sandy, a 2013 godine nakon uragana Sandy donesen je Zakon o poboljšanju oporavka.

2017. godine SAD pogađaju novi uragani: Harvey, Irma i Maria, a iste godine događaju se požari dijelom sjeverne Kalifornije. 2018. godine donosi se reforma Zakona o oprakovku od katastrofa.

⁴⁸ https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 19.6.2023.

„Jedinstveni naponi koordinacije odgovora u historiji FEMA - e

Kubanska izbjeglička kriza – 1980.: FEMA je dobila zadatak pomoći u procesuiranju više od 100 000 izbjeglica koje su stigle na obale Floride.

Katastrofa svemirskog šatla Columbia – 2003.: FEMA je koordinirala prikupljanje otpadaka od nesreće šatla preko Teksasa i Luizijane.

Bam, Iran Potres – 2003.: Na zahtjev iranske vlade, FEMA je poslala dva međunarodna medicinsko - hirurška tima za odgovor na postavljanje privremene terenske bolnice.

Potres na Haitiju – 2010.: Podržavajući USAID, FEMA je uspostavila Zajednički informacijski centar na otoku. FEMA je također poslala timove za potragu i spašavanje, komunikacijsku opremu i osoblje iz Mobile Emergency Response Support sistema.

Porast broja dolazaka djece bez pratnje – 2014.: FEMA je koordinirala reakciju cijele vlade kako bi odgovorila na potrebe priljeva djece bez pratnje koja prelaze u SAD uz jugozapadnu granicu. Preko 57.000 djece prešlo je granicu, mnoga su trebala hranu, vodu, sklonište te socijalne i medicinske usluge.

Virus ebole – 2014.: FEMA je surađivala s više od desetak federalnih agencija, država, privatnog sektora i drugih zemalja u borbi protiv širenja ebole u zemlji i inozemstvu.⁴⁹

FEMA je proizašla i stvorena kao potreba za svaobuhvatnim tijelom za upravljanje u hitnim slučajevima. Ova organizacija se konstantno mijenja i nespriestano uči od svoje historije i historije samih prirodnih i drugih nesreća koje su zadesile Sjedinjene Američke Države.

Upravo je historija pokazala da se Sjedinjene Američke Države suočavaju sa mnogim katastrofama. Poznate i nepoznate prijetnje i opasnosti su te koje zahtijevaju da se određene reforme, politike, provedbe zakona izvršavaju kako bi se spasilo što više ljudi i samih materijalnih dobara za vrijeme i nakon katastrofa. Potrebno je istaći da katastrofe veoma različito djeluju na pojedince i zajednice.

---

⁴⁹ https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 19.6.2023.

4.7. Izazovi za FEMA – u

Nacija Sjedinjenih Američkih Država se suočava sa mnogim katastrofama. „Katastrofa se definira kao nepovoljno stanje ili pojava koja zahtijeva koordiniranu akciju više entiteta da bi se riješila. Katastrofe uključuju sve vrste izvanrednih situacija i opasnosti, a mogu se pojaviti u svim oblicima i veličinama uključujući prirodne incidente i incidente koje uzrokuje čovjek.“⁵⁰

Kod samog pripremanja i planiranja za određene katastrofe, sama Agencija uzima u obzir mnoge faktore. Neke od tih faktora su upravo demografija i tehnologija, kao i kilme i nove prijetnje koje se mogu desiti u toku samog rješavanja katastrofa. Ono za šta se Agencija priprema, a da su prirodne nepogode su:

1. Toplinski valovi,
2. Obilne oborine,
3. Suše,
4. Olujni vjetrovi,
5. Poplave,
6. Šumski požari,
7. Tornada,
8. Zemljotresi.

Katastrofe kojima se Agencija bavi, a da su djelo čovjeka su:

1. Rat i
2. Teroristički napadi.

Da se zaključiti da su upravo ove katastrofe koje proizilaze i iz prirodnog i čovjekovog nauma veoma rasprostranjenje, te Agencija kao takva pokušava djelovati na najbolji mogući način poštujući svoje temeljne vrijednosti.

---

⁵⁰ https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 22.6.2023.

Fotografija br. 2 Katastrofe koje mogu zadesiti SAD ⁵¹

Na fotografiji broj 2 može se vidjeti kojim katastrofama su podložne SAD, a to su:

1. Udari munja i nepogodama izazvani kišom,
2. Strujnim udarima,
3. Tornadom,
4. Zemljotresom,
5. Požarima,
6. Snježnim olujama.

„Agencija je samo jedan član većeg tima koji dijeli odgovornost za upravljanje u hitnim slučajevima i za samu nacionalnu pripravnost. Većina katastrofa počinje i završava lokalno. Lokalni dužnosnici najbolje razumiju jedinstvene potrebe, prilike i rizike s kojima se njihove zajednice suočavaju. Kao takva, filozofija FEMA – e je da su lokalni dužnosnici u najboljem položaju da pripreme svoje zajednice i poduzmu odgovor na katastrofu i napore za oporavak. Što je veća ili složenija katastrofa, to je veći broj i raznolikost partnera koji moraju biti uključeni u potporu lokalnim dužnosnicima.

Upravljanje u hitnim slučajevima je saradničko i višeslojno. To je sistem koji odražava kontinuirani ciklus, bez konačnog početka ili kraja. Napori Agencije često se preklapaju i prenose iz jedne faze u drugu. Osmišljen je tako da bi kontinuirano povećavao otpornost nacije na sve opasnosti. Napori u pripravnosti s partnerima na svim razinama ključni su za povećanje učinkovitosti ove vrste saradnje.“⁵²

„Katastrofe na lokalnoj razini zahtijevaju jedinstveni pristup lokalnih agencija, privatnog sektora i nevladinih organizacija. Neki mogu zahtijevati dodatnu podršku susjednih jurisdikcija ili

⁵¹ https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 22.6.2023.

⁵² https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 22.6.2023.

državnih, plemenskih ili teritorijalnih vlada. Kako se katastrofa povećava u opsegu, tako raste i razina podrške. Države, plemena i teritoriji igraju ključnu ulogu u koordinaciji aktivnosti planiranja, ublažavanja i odgovora, dok također služe kao ključna poveznica između federalnih resursa i lokalnih potreba. Podrška savezne vlade prije, tijekom i nakon katastrofa temelji se na kapacitetu državnih, lokalnih, plemenskih i teritorijalnih vlasti, kao i poslovne zajednice i nevladinih organizacija, i na njih utječe. Kada su ti kapaciteti preopterećeni i zatraži se pomoć, Savezna vlada tada može započeti koordinaciju i suradnju s vladama pogođenog područja.⁵³

4.8. FEMA prije katastrofe

Prije same katastrofe FEMA organizuje edukacije kako bi se pomoglo pojedincima, porodicama, i samim zajednicama za pripremanje katastrofe i hitnih slučajeva. Nacionalni cilj FEMA – e je da država bude spremna za rješavanje svih vrsta prirodnih i drugih nesreća kao što su i pandemije i teroristički napadi. Ona upravo priprema za hitne slučajeve i to što se može učiniti na individualnoj razini.

4.9. FEMA za vrijeme katastrofe

Kada se desi katastrofa, guverner pogođene države mora zatražiti od predsjednika Sjedinjenih Američkih Država da proglasi vanredno stanje. Kada predsjednik proglasi vanredno stanje u državi u kojoj se desila katastrofa, FEMA može tek tad krenuti sa djelovanjem.

Kada bude bila potrebna predsjednička izjava o katastrofi, FEMA je ta koja može pomoći lokalnim predstavnicima u samoj procjeni preliminarnе štete. Upravo ovakva procjena odlučuje o samoj vrsti pomoći i samom utjecaju katastrofe na pojedinca.

---

⁵³ https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf - pristupljeno 22.6.2023.

4.10. FEMA nakon katastrofe

„Nakon što katastrofa prođe, FEMA surađuje s državnim i lokalnim agencijama kako bi pomogla u obnavljanju pogođenog područja. Program pojedinaca i kućanstava (IHP) glavni je program pružanja pomoći kućanstvima koja su pretrpjela štetu ili raseljenje nakon katastrofe.

Dva su glavna dijela IHP-a: FEMA pomoć u skloništu i stambenom zbrinjavanju i pomoć ostalim potrebama (ONA). Pomoć u skloništu i stanovanju pomaže vlasnicima kuća da poprave ili zamijene svoje domove ako nisu osigurani ili nisu osigurani. Također vam može pomoći kod najma ako ste raseljeni u katastrofi.“⁵⁴

FEMA-in program ONA pruža pomoć koja je potrebna nakon uzrokovane katastrofe. To može uključivati troškove za brigu o djeci, medicinsku njegu, pokop i ostale potrebne troškove.

---

⁵⁴ <https://portalfamososbr.com/hr/pages/10313-what-is-fema> - pristupljeno 22.6.2023.

V KOMPARATIVNA ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA BOSNE I HERCEGOVINE I SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA

Sistemi zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država razlikuju se u samoj strukturi i složenosti. Za sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini može se reći da je decentraliziran, dok bi se za sistem zaštite i spašavanja u Sjedinjenim Američkim Državama moglo reći da je centraliziran.

Složeno političko uređenje države Bosne i Hercegovine doprinosi sporijoj reakciji u samim katastrofama i prirodnim i drugim nepogodama. Sjedinjene Američke Države su spletom okolnosti historijskih događaja formirali jedinstvenu agenciju koja se bavi upravljanjem katastrofama na cijelom području Sjedinjenih Američkih Država.

Zajednička stavka ova dva sistema može se ogledati u historiji mnogih događaja koji su doprinijeli sistemima zaštite i spašavanja i Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država kakvih poznajemo danas. Historija je odigrala značajnu ulogu u sektorima sistema zaštite i spašavanja, kao i njihovim strukturalnim organizacijama.

5. Opća komparacija SAD – a i BiH

Općom komparacijom Sjedinjenih Američkih Država i Bosne i Hercegovine, moguće je pronaći više razlika nego sličnosti i u samim sistemima i samoj strukturi. Samim poređenjem stvara se glavna pretpostavka o veličinama dvije države, njenoj geografskoj, a i samoj dominantnosti koju imaju u svijetu. Kako geografska tako i dominantna uloga igraju važnu ulogu u svijetu po svojim važnim karakteristikama. Opća razlika je ta da Bosna i Hercegovina je geografski manja, ali isto tako i sama dominacija u svijetu je u dosta manjem omjeru nego dominacija Sjedinjenih Američkih Država.

„Nastanak američkog i bosanskohercegovačkog društva odvijao se historijski različitim uvjetima i na bitno drugačiji način:

- U SAD – u je autohton samo jedan domicilni narod, koji se i u toku nastanka američkih država i danas naziva Indijancima, dok svi ostali stanovnici, koji su u Ameriku došli migracijama različite vrste, i koji danas dominiraju u ukupnoj američkoj populaciji, imaju status pridošlica,

- SAD su države koje nisu nastale po nacionalnim kriterijima, već po kriterijima historijskih, geografskih i ekonomskih specifičnosti. Stvaranje složene američke države se odvijalo ujedinjavanjem samostalnih federalnih jedinica u jedinstvenu saveznu državu,
- Bosna i Hercegovina za razliku od SAD – a nije nastala ujedinjavanjem kantona ili entiteta koji se javljaju tek nakon potpisivanja Washingtonskog i Daytonskog mirovnog sporazuma, već uz neznatna pomjeranja državne granice, egzistira na jedinstvenom prostoru tokom svoje cjelokupne milenijske historije.
- SAD su složena država čiji je politički sistem predsjednički, a BiH je prosta, decentrailizirana država sa parlamentarnim sistemom.“⁵⁵

U Bosni i Hercegovini nosilac prava je kolektiv tj. etničke zajednice. Dok u SAD – u nosilac prava je upravo građanin. Društvo u Americi je prije svega multikulturalno, multietično i multikonfesionalno kao i u Bosni i Hercegovini, međutim glavna razlika se ogleda u tome što SAD ima složenu državu, ali BiH veoma složenu strukturu na čak četiri nivoa vlasti. Američka sigurnosna i odbrambena politika predstavlja dominaciju u globalnoj sferi, te tim putem ne trpi uticaj svoji susjeda, dok je u Bosni i Hercegovini stvar malo drugačija. Sigurnosna i odbrambena politika u BiH polazi od glavne činjenice uvažavanja susjedstva sa Srbijom i Hrvatskom, te upravo radi toga neophodna je komunikacija zasnovana na međunarodnom pravu.

„SAD su jedina globalna sila u međunarodnim odnosima. Zahvaljujući ovom ekskluzivnom položaju, Amerika ne samo da ima nezavisnu poziciju, već ostvaruje bitan uticaj ili ima vodeću ulogu u mnogim međunarodnim organizacijama, različitog karaktera: UN – u, NATO – u, IMF – u, WB – u... Za razliku od Amerike BiH se nalazi u specifičnom međunarodnom okruženju, koje je direktno vezano sa stanjem unutar zemlje. Implementacija mirovnog procesa je još uvijek u tijeku i podrazumijeva aktivnu ulogu mnogih institucija i organizacija međunarodne zajednice. Time se smanjuje samostalnost institucija BiH, kako u okvirima vlastitih granica tako i na međunarodnom planu.“⁵⁶

„Sigurnosni sistem i Oružane snage SAD – a važe za jedan od temeljnih stubova jedinstvene globalne američke pozicije i projektiranja moći u okviru svjetskih odnosa. U okviru BiH se naziru

---

⁵⁵ Cikotić, Selmo, SAD – BiH Mogući transfer sigurnosnih sistema, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, 2010, str. 119 - 120

⁵⁶ Cikotić, Selmo, SAD – BiH Mogući transfer sigurnosnih sistema, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, 2010, str. 122

konture ovih sistema sa mnogo suvišnih poteza i prepreka, čija priroda nije vezana za organizaciju i funkcije samog sistema, već za nedostatak svijesti ili volje za izgradnju ovog sistema i vojske na državnom nivou.⁵⁷

5.1. Stanje sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini

Sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini doživio je mnoge izazove posljednjih godina. Jedan od najvećih izazova svijeta, a ujedno i Bosne i Hercegovine bila je pandemija COVID – a 19. Važno je istaći da i pored pandemija sam sistem se susretao sa mnogim nepogodama prirodnih i drugih uzroka gdje samim tim dolazi i do odgovora institucija i samog sistema. Upravo zbog toga Ured za reviziju je 2021. godine objavio dokument o Aktivnostima institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nesreći, gdje navodi poboljšanja koja su svojim preporukama iz prijašnjih godina uspostavljena.

Izvještaj koji je predstavljen od strane Ureda za reviziju prikazuje koliko preporuka koje su predstavljene iz 2016. godine je u suštini provedeno. Preporuke iz 2016. godine su čin za samopoboljšanje sistema zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. Kako su u 2016. godine za ovaj sistem glavni izazov bile poplave, dok se ova revizija iz 2021. godine bavi i odgovorom Bosne i Hercegovine na pandemiju. Sam cilj ovakvog izvještaja je upravo predstavljanje aktivnosti institucija javnosti njihovog zalaganja na preporukama iz prošle revizije.

---

⁵⁷ Cikotić, Selmo, SAD – BiH Mogući transfer sigurnosnih sistema, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, 2010, str. 124

Grafikon br. 1 Realizacija preporuka iz 2016. godine⁵⁸

Grafikonom broj 1 su prikazani procenti završenih preporuka iz 2016. godine, kao i onih koji su u fazi završavanja.

„U oblasti zaštite i spašavanja ljudi od prirodnih i drugih nesreća stanje je unaprijeđeno više u formalnom smislu, jer aktivnosti koje su institucije BiH preduzimale u vrijeme pandemije nisu bile u funkciji efikasnog odgovora na krizu. Pokrenute su aktivnosti na donošenju Strategije za smanjenje rizika od katastrofa u BiH i Programa razvoja sistema zaštite i spašavanja institucija i organa BiH, ali ti dokumenti još nisu usvojeni od strane Savjeta ministara i Parlamentarne skupštine BiH. Procjena ugroženosti BiH od prirodnih i drugih nepogoda je ažurirana 2017. i 2019. godine, što predstavlja osnovu za ažuriranje planova zaštite i spašavanja institucija BiH. Pokrenute su ali nisu do kraja realizovane aktivnosti na uspostavljanju sistema hitnih poziva. Preduzimane su aktivnosti na obezbjeđivanju funkcionalnijeg djelovanja Koordinacionog tijela BiH za zaštitu i

⁵⁸ Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Aktivnosti institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, Sarajevo, 2021. str. 5

spašavanje. Ipak, i pored preduzetih aktivnosti, funkcionalnost ovog tijela u vrijeme trajanja pandemije koronavirusa nije bila na zadovoljavajućem nivou.“⁵⁹

„Ovim izvještajem utvrđene su četiri moguće kategorije realizacije preporuka:

1. Prva – realizovano - institucije su okončale aktivnosti navedene u preporuci, odnosno preporučene kontinuirane aktivnosti se redovno provode – stanje u revidiranom području je značajno popravljeno;
2. Druga – djelimično – u institucijama je u toku realizacija preporuka, odnosno izvjesna je realizacija određenih aktivnosti koje vode ka realizaciji preporuke – postignut je napredak u revidiranom području;
3. Treća – početne aktivnosti – institucije su planirale ili stvaraju preduslove za realizaciju aktivnosti koje vode ka realizaciji preporuke– nije bilo napretka u revidiranoj oblasti;
4. Četvrta – nisu preduzete aktivnosti – nisu konstatovane aktivnosti na realizaciji preporuka ili nisu dostavljene informacije o preduzetim aktivnostima – nije bilo napretka u revidiranom području.“⁶⁰

5.2. Realizacija preporuka

1. Preduzimanje aktivnosti na poboljšanju koordinacije i saradnje između institucija BiH i entitetskih institucija i institucija Brčko Distrikta, koje se bave pitanjima sistema zaštite i spašavanja, u cilju realizacije zakonskih obaveza radi ostvarivanja efikasnijeg djelovanja u kriznim situacijama. – Ova preporuka je djelimično realizirana.
2. Preduzeti neophodne aktivnosti na izgradnji funkcionalnog i efikasnog sistema zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, odnosno reagovanja u kriznim situacijama, što

---

⁵⁹ Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Aktivnosti institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, Sarajevo,2021. str. 2

⁶⁰ Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Aktivnosti institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, Sarajevo,2021. str. 8

podrazumijeva donošenje nedostajućih strateških i planskih dokumenata na nivou BiH, kao i njihovo blagovremeno ažuriranje i usklađivanje. – Za ovu preporuku pokrenute su početne aktivnosti.

3. Obezbijediti efikasnije i funkcionalne delovanje Koordinacionog tijela BiH za zaštitu i spašavanje. – Za ovu preporuku pokrenute su početne aktivnosti.
4. Potrebno je učiniti dodatne napore kako bi se u što skorije vrijeme formirala specijalizovana jedinica zaštite i spašavanja za slučaj prirodnih ili drugih katastrofa kao i za učešće u međunarodnim vježbama, operacijama pomoći i drugim aktivnostima. – Za ovu preporuku pokrenute su početne aktivnosti.
5. Savjet ministara BiH bi trebao preduzeti aktivnosti na stvaranju pretpostavki za uspostavljanje sistema hitnih poziva. – ova preporuka je djelimično izvršena.
6. U cilju prevazilaženja problema dostave podataka Operativnokomunikacionom centru 112 na državnom nivou, od strane entitetskih operativnih centara i operativnog centra Brčko Distrikta 112, potrebno je poboljšati procedure komunikacije između ovih centara. – Ova preporuka je djelimično izvršena.
7. Usvojiti potrebne podzakonske akte koji se tiču određivanja lica, objekata i vrijednosnih pošiljki koje se štite, kao i pratećeg Uputstva. – Ova preporuka je djelimično izvršena.
8. Potrebno je da Savjet ministara BiH omogući opremanje i osposobljavanje institucija BiH nadležnih za zaštitu i spašavanje tako da u saradnji s nadležnim ministarstvima i agencijama, posebno Ministarstvom finansija i trezora, zahtijeva adekvatne analize finansiranja potrebne opreme i ljudstva, uzevši u obzir raspoloživa sredstva, prioritete kao i neugrožavanje funkcionalosti ovih institucija. – Ova preporuka je djelimično izvršena.
9. Da kontinuirano izrađuje, ažurira i evaluira ključne planske i operativne dokumente te da o implementaciji istih izvještava nadležne, kao i da uspostavi baze podataka predviđene aktima koji uređuju ovu oblast. – Ova preporuka je djelimično izvršena.
10. Da obezbijedi donošenje, redovno praćenje i izvještavanje o provođenju planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. – Ova preporuka je djelimično izvršena.
11. Da kontinuirano izrađuje, usvaja, implementira, ažurira i evaluira akte koji uređuju oblast pomoći civilnim strukturama u slučaju prirodne ili druge nesreće. – Ova preporuka je realizovana.

12. Potrebno je da institucije BiH uvedu praksu sačinjavanja objektivnih analiza u kojima će se detaljno istražiti sve okolnosti i propusti u toku određenih kriznih situacija, uz jasno određivanje prijedloga mjera za poboljšanje, kao i institucionalne i pojedinačne odgovornosti kako u domenu prevencije, tako i tokom spašavanja ljudi i materijalnih dobara za vrijeme prirodnih ili drugih nepogoda. – Ova preporuka je relizirana.

5.3. Stanje u revidiranoj oblasti

„Imajući u vidu stepen realizacije preporuka i preduzetih aktivnosti institucija na rješavanju ranije identifikovanih problema, stanje u revidiranoj oblasti je unaprijeđeno. Stanje je međutim unaprijeđeno više u formalnom smislu, jer aktivnosti koje su institucije BiH preduzimale u vrijeme pandemije koronavirusa nisu bile u funkciji efikasnog odgovora na krizu. Pokrenute su aktivnosti za donošenje nedostajućih strateških dokumenta. To se odnosi na Strategiju za smanjenje rizika od katastrofa BiH za period 2021-2025. godine i Program razvoja sistema zaštite i spašavanja institucija i organa BiH, ali procedura njihovog usvajanja još nije završena. U organizacionom smislu pokrenute su brojne aktivnosti institucija uključenih u sistem zaštite i spašavanja, čija će realizacija obezbijediti bolje pretpostavke za efikasniji sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, odnosno efikasniji sistem upravljanja u kriznim situacijama. Koordinaciono tijelo koje treba da koordiniše aktivnostima zaštite i spašavanja na cijelom području BiH, nije ispunilo svoj zadatak u vrijeme trajanja pandemije koronavirusom.

Aktivnosti Koordinacionog tijela nisu bile u funkciji obezbjeđivanja koordinisanog odgovora na krizu. U pogledu početnog odgovora na pandemiju, Koordinaciono tijelo je reagovalo brzo i organizovano. Međutim svi naredni koraci ukazali su na to da ovo tijelo nije ispunilo svoju misiju, a to je obezbjeđivanje vremenske i prostorne usklađenosti djelovanja svih učesnika u aktivnostima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. Ovo praćenje preporuka je pokazalo da je u BiH i dalje potrebno u kontinuitetu razvijati sisteme zaštite i spašavanja od prirodne i druge nesreće i da pred nadležnim institucijama BiH predstoje još brojne obaveze koje se tiču usvajanja strateškog okvira i dokumenata kojim će se obezbijediti bolje pretpostavke za efikasniji sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, odnosno efikasniji sistem upravljanja u kriznim

situacijama. Dalji rad na realizaciji datih preporuka, koje još nisu realizovane će sigurno doprinijeti poboljšanju sistema zaštite i spašavanja ljudi od prirodnih i drugih nesreća.”⁶¹

Upravo ova analiza predstavljanja preporuka i njihovih realizacija i samog složenog sistema i usporenosti kod djelovanja u kritičnim situacijama potvrđuje našu posebnu hipotezu: **Bosna i Hercegovina zbog decentralizovanog uređenja sistema zaštite i spašavanja veoma sporo i neadekvatno odgovara na situacije koje su pogođene prirodnim i drugim nesrećama.**

5.4. Stanje sistema zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država

Služba za odgovornost Sjedinjenih Američkih Država koja radi za Kongres je 2023. godine izdala dokument o stanju rada FEMA – e za vrijeme pandemije i katastrofa koje su zadesile Sjedinjene Američke Države.

„FEMA predvodi napore nacije SAD - a da se pripremi za katastrofe, odgovori na njih i oporavi se od njih. Posljednjih godina, sve veća učestalost i troškovi katastrofa, pandemija COVID-19 i druge odgovornosti stavili su dodatni pritisak na FEMA-u.“⁶²

Ranijim izvještavanjama utvrđeno je da usklađivanjem državnih i lokalnih napora dolazi do smanjenog djelovanja katastrofe na stanovništvo. Potrebno je naglasiti da je ublažavanje opasnosti ključan segment u izgradnji otpornosti za druge katastrofe.

„Dosadašnji rad GAO-a identificirao je različite misije i izazove upravljanja s kojima se Savezna agencija za upravljanje u hitnim situacijama (FEMA) suočava u provedbi svog strateškog plana od 2022. do 2026. za postizanje svojih ciljeva. Na primjer, FEMA se suočava s izazovima radne snage koji utječu na njegovu sposobnost da postigne svoju misiju. U maju 2023. GAO je izvijestio da je na početku fiskalne godine 2022. FEMA je imala ukupni nedostatak osoblja od približno 35 posto (6200 zaposlenika) na različitim pozicijama kao što su logistika i informacijska tehnologija.

Dok FEMA poduzima korake za rješavanje nedostataka u osoblju, kao što su događaji zapošljavanja i korištenje izvođača, GAO je utvrdio da nije jasno jesu li ti napori učinkoviti. Među ostalim preporukama, GAO je preporučio FEMA-i da dokumentira planove za praćenje i procjenu

---

⁶¹ Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Aktivnosti institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, Sarajevo, 2021. str. 19 - 20

⁶² <https://www.gao.gov/assets/gao-23-106840-highlights.pdf> - pristupljeno 25.6.2023.

nastojanja agencije u zapošljavanju kako bi se riješili nedostaci u osoblju. Takvi bi planovi pomogli FEMA-i da utvrdi koliko su napori pri zapošljavanju učinkoviti u uklanjanju praznina u broju zaposlenih i u skladu s tim odredi prioritete tih napora. FEMA se složila i opisala planirane radnje kao što je izrada plana provedbe zapošljavanja do septembra 2023.“⁶³

U novembru 2022. godine GAO je izvijestio da sam oporavak od katastrofa biva raspoređen u 30 savzenih agencija i odjela. Izazovi koje je GAO identificirao, a negativno djeluju u procesu oporavka od katastrofa su prije svega procesi snalaženja u programima za rješavanja poteškoća nastalih od katastrofe. Te su glavne preporuke da Kongres osnuje komisiju koja će preporučiti reforme.

5.5. Komparacija stanja sistema zaštite i spašavanja

Najnoviji izazov u svijetu je pandemija koja je zadesila i Bosnu i Hercegovinu, kao i Sjedinjene Američke Države. Njihovi odgovori pri rješavanju ove katastrofe zasigurno su bili različiti. FEMA kao glavna odgovorna za rješavanje katastrofa doprinijela je velikim troškovima upravo za ublažavanje katastrofa kako pandemija koja je u vrhu svog utjecaja, tako i ostalih katastrofa koje su zadesile Sjedinjene Američke Države.

Ured za reviziju Bosne i Hercegovine izjavile su da je Bosne i Hercegovina jako loše odgovorila na katastrofu uzrokovanom pandemijom korona virusa. Ona je svojim izviještajem naglasila da koordinaciono tijelo nije adekvatno odgovorilo na krizu koja je zadesila ovu zemlju kao i cijelu svijet.

Sama decentralizacija sistema u Bosni i Hercegovini doprinijela je sporim odgovorima na katastrofe i prirodne i druge nesreće. Smatra se da je FEMA centralizirana u rješavanju katastrofa prije, u toku i nakon same nesreće. Iako je ona u centru dešavanja ipak dolazi i do sporih reakcija u samim odgovorima na katastrofu. Samim tim ova činjenica ne umanjuje efikasnost borbe same FEMA – e pri borbi sa katastrofama, za razliku od zakašnjelih reakcija u Bosni i Hercegovini.

---

⁶³ <https://www.gao.gov/assets/gao-23-106840-highlights.pdf> - pristupljeno 25.6.2023.

Ovom analizom može se potvrditi glavna hipoteza da je: **Sistem zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država organizovaniji i efikasniji nego sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine.**

Sama organizacija FEMA – e i njeno generalno ustrojstvo je upravo fleksibilnije i centralizovanije nego samo ustrojstvo Bosne i Hercegovine. Složen politički sistem države Bosne i Hercegovine i njenog uređenja upravo doprinosi do zakašnjelih odgovora i reakcija na prirodne i druge nesreće. Glavni primjer ovoga upravo mogu biti poplave iz 2014. godine koje su bile jedne od većih na ovim prostorima. Zakašnjela reakcija samih sistema doprinijela je gubitkom života, materijalnih dobara stanovništva. FEMA kao državna organizacija za upravljanje u katastrofama je na svojoj stranici, ali i u svojim organizacijskim strukturama sačinila mapu koja predstavlja rizike od poplava u Americi. Poplavama daju mnogo značaja kao najučestalijoj katastrofi koja ih može zadesiti.

Sistem zaštite i spašavanje u Bosni i Hercegovini ne postoji na državnom nivou, već je raspoređen na entitete, kantone, općine; dok sistem zaštite i spašavanja postoji na državnom nivou u Sjedinjenim Američkim Državama. Upravo ova analiza potvrđuje posebne hipoteze:

- 1. Bosna i Hercegovina zbog decentralizovanog uređenja sistema zaštite i spašavanja veoma sporo i neadekvatno odgovara na situacije koje su pogođene prirodnim i drugim nesrećama.**
- 2. Sjedinjene Američke Države zbog svog uređenja adekvatno odgovaraju na situacije kod prirodnih i drugih nesreća.**

Historijska dešavanja katastrofa i prirodnih i drugih nesreća i u Bosni i Hercegovini kao i u Sjedinjenim Američkim Državama može se potvrditi pozitivnost i samu važnosti sistema zaštite i spašavanja koja je potrebna za normalno funkcioniranje demokratskih država. Upravo ova analiza potvrđuje posebne hipoteze:

- 1. Organizacija sistema zaštite i spašavanja je krucijalna u samom odgovoru na nesreće prirodnog i drugog karaktera.**
- 2. Sistem zaštite i spašavanja u demokratskim državama je krucijalan dio sistema sigurnosti.**

5.6. Preporuke za unapređenje kapaciteta za zaštitu i spašavanje ljudi i materijanih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini

- „Uspostaviti jedinstvenu metodologiju prilikom izrade osnovnih analitičkih, planskih i razvojnih dokumenata, jer je sadašnji pristup metodologiji različit, kako u entitetima, tako i u kantonima i općinama. Na istom principu uspostaviti i metodologiju vezanu za procjenu ugroženosti na svim nivoima organizovanja. Nadležna državni i entitetski organi bi trebali pružiti pomoć pri izradi ovih dokumenata nižim organizacionim jedinicama koje ne posjeduju adekvatne stručne kapacitete za izradu istih;
- Nadležni organi (entitetske Uprave civilne zaštite) trebaju donijeti Pravilnike o uspostavljanju baze podataka, odnosno Pravilnike o vođenju evidencije građana koji su pripadnici CZ. Pravilnike usaglasiti u dijelu formiranja identičnih baza podataka sa ciljem omogućavanja njihove razmjene, kao i u dijelu kojim se uređuju prava i obaveze građana za vrijeme neke prirodne ili druge nesreće;
- Općine, gradovi, kantoni, entitetske uprave i Odsjek CZ BD BiH, trebaju uložiti značajne napore na osposobljavanju i obuci uposlenika civilne zaštite, kao i procjeni i osiguranju materijalno tehničkih sredstava i opreme neophodne za potrebe zaštite i spašavanja na nadležnom području;
- Pokrenuti inicijativu za adekvatniji pristup raspodjeli budžetskih sredstava za potrebe finansiranja službi civilne zaštite. Različita praksa dovodi do nesrazmjernog razvoja službi civilne zaštite čime se ograničavaju mogućnosti saradnje i pomoći u slučajevima nesreće. Izdvajanje iz budžeta RS u iznosu od 1% za potrebe CZ nije dovoljno i treba se povećati bar na 2%. U cilju ujednačavanja razvoja općinskih službi CZ u Federaciji BiH, bilo bi poželjno razmotriti drugačiju raspodjelu sredstava, odnosno kao kriterij za raspodjelu prikupljenih sredstava od uposlenika uzeti mjesto stanovanja umjesto mjesta rada;
- U cilju prevazilaženja problema dostave podataka od strane entitetskih operativnih centara i operativnog centra Brčko Distrikta centru 112, potrebno je da se izrade standardi i procedure budućeg rada, koji će precizirati koje se informacije dostavljaju centru 112;
- Nastaviti jačati saradnju civilnih i vojnih struktura, posebno na operativnom nivou u cilju što bolje pripreme za djelovanje u slučajevima prirodnih i drugih nesreća; i

- Pristupiti izradi strategije informisanja javnosti i podizanja svijesti građana o ulozi i mjestu civilne zaštite u društvu. Identifikovati sve aktere u sistemu zaštite i spašavanja, uključujući pravna lica i građane, pa prema njima oblikovati metodologiju strategije informisanja.“⁶⁴

---

⁶⁴ Centar za sigurnosne studije, Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, CSS Sarajevo, 2010, str. 47 - 48

5.7. Preporuke za bolji rad FEMA – e

„FEMA bi trebala poduzeti hitne radnje kako bi omogućila preživjelima siguran dom nakon katastrofe.

- Brzo sklopiti međuagencijski sporazum sa Odjelom za stambena pitanja i urbani razvoj (HUD) za aktiviranje Programa pomoći u slučaju katastrofe (DHAP) kako bi se preživjelima s niskim primanjima pružila izravna, dugoročna pomoć pri najmu i usluge upravljanja slučajevima koje pružaju lokalni stručnjaci za stambena pitanja. DHAP igra ključnu ulogu u pružanju sigurnih, pristojnih i pristupačnih domova nekim od najugroženijih pojedinaca i porodica u SAD - u nakon katastrofe. DHAP je široko prihvaćena kao najbolja praksa od strane prošlih demokratskih i republikanskih administracija.
- Rješavanje finansijskih prepreka koje preživjelima s niskim primanjima onemogućuju pristup FEMA-inom hotelskom programu Transitional Sheltering Assistance (TSA). Trenutno, hoteli koji sudjeluju naplaćuju dnevne naknade za "odmaralište", zahtijevaju sigurnosne depozite i zahtijevaju da raseljena kućanstva imaju kreditne kartice - sve su to prepreke za kućanstva s niskim primanjima koja su već potrošila svu ušteđevinu koju su možda imala i koja često nisu u bankama.
- Usvajanje i objavljivanje jednostavnog deklarativnog obrasca izjave koji preživjeli mogu koristiti za osiguranje prebivališta i vlasništva nad imovinom u područjima pogođenim katastrofom;
- Osiguravanje da ljudi koji su bili beskućnici prije katastrofe ispunjavaju uvjete za isto hitno sklonište i resurse za obnovu stambenih objekata koji su dostupni pogođenim iznajmljivačima.
- Zaštita iznajmljivača koji žive u neuseljivim stanovima uzrokovanim nepotrebnim kašnjenjima vlasnika nekretnina. FEMA bi trebala razmotriti načine pružanja trenutne, hitne rehabilitacije nekretnina u kojima su stanari izloženi visokom zdravstvenom i sigurnosnom riziku te kako bi nakon toga odredila odgovarajuću podjelu troškova s vlasnikom nekretnine.
- Uspostaviti koordinaciju s drugim federalnim agencijama,

- Dodijeliti resurse FEMA-i pošteno i primjereno kako bi zadovoljili potrebe vlasnika kuća, iznajmljivača i ljudi koji su ostali bez doma na temelju stambenih i infrastrukturnih potreba nakon katastrofe.
- Zaštita raseljenih osoba od diskriminacije.⁶⁵

---

⁶⁵ <https://nlihc.org/sites/default/files/FEMA-Disaster-Recovery-Recommendations.pdf> - pristupljeno 2.7.2023.

VI ZAKLJUČAK

Komparativnom analizom se zaključuje da je sistem zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država zbog svoje organizacije i strukture, te samog centralizovanog sistema dosta efikasniji i bolji od sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine. Glavna riječ o efikasnosti sistema vodi se upravo zbog centralizacije i decentralizacije sistema. Sistem zaštite i spašavanja BiH je decentraliziran te upravo zbog toga je i dosta sporiji i manje efikasniji.

Zbog prirode katastrofa koje se mogu desiti u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu, veoma je bitno ovaj sistem dovesti do savršenstva jer upravo ovaj sistem spašava živote. Složenosti državnog uređenja i jedne i druge države dovodi do različitih pogleda i organizacija u samim sistemima sigurnosti. Sigurnost kao takva je jako bitna za građane i za stanovništvo država. Upravo je sigurnost ona koja daje povjerenje građanima u same institucije i sisteme koje ta država uvažava.

Sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine je decentraliziran i podijeljen među entitete. Nakon entiteta sam sistem biva raspoređen unutar među kantonima, općinama, te upravo ovakva organizacija doprinosi manjoj efikasnosti sistema. Sistem zaštite i spašavanja SAD – a je uređen centralizirano preko FEMA – e jedine organizacije koja se bavi ublažavanjem katastrofa na području cijele države. Bitno je napomenuti da FEMA može djelovati jedino kada predsjednik Sjedinjenih Američkih Država proglasi vanredno stanje savezne države.

SAD i BiH imaju različitu strukturu katastrofa koje pogoduju određenim prostorima, ali ipak u skladu sa tim katastrofama moraju biti izdate preporuke i prije kako bi svaka nepogoda učinila manje razdora unutar pogođenog područja. Mnoge različite historijske činjenice doprinijele su današnjem izgledu sistema zaštite i spašavanja i jedne i druge države, te je to jedna od sličnosti ova dva sistema. Da se zaključiti da postoji više razlika nego sličnosti i u općim karakteristikama kao i u samom sistemu zaštite i spašavanja.

Iako postoje sličnosti, upravo sistem zaštite i spašavanja SAD – a može biti urnek boljem sistemu Bosne i Hercegovine. Bez obzira na geografsku veličinu BiH i njenog položaja u svijetu, naša zemlja može biti glavni faktor u međunarodnim odnosima kada prihvate multikulturalnost, multietničnost kao pozitivni aspekt države, a ne kao korist političkih nesuglasica. SAD se istakla u globalnoj sferi jer je prihvatila svoju multikulturalnost.

Analizom se potvrdila generalna hipoteza rada da je „**Sistem zaštite i spašavanja Sjedinjenih Američkih Država organizovaniji i efikasniji nego sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine.**“

VII LITERATURA

Knjige

1. Beridan, Izet, Tomić, M. Ivo i Kreso, Muharem. (2001). Leksikon sigurnosti. Sarajevo: DES.
2. Beridan, Izet. (2008). Politika i sigurnost. Sarajevo: Fakultet političkih nauka
3. Cikotić, Selmo. (2010). SAD – BiH Mogući transfer sigurnosnih rješenja. Sarajevo: Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca
4. Grizold, Anton, Tatalović, Siniša i Cvrtila, Vlatko. (1999). Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti. Zagreb: Fakultet političkih znanosti
5. Huseinbašić, Ćamil. (2007). Civilna zaštita u sistemu sigurnosti. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Sarajevo.
6. Huseinbašić, Ćamil. (2009). Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja. Sarajevo: Jordan studio
7. Termiz, Dževad, (2022). Metodologija društvenih nauka - treće dopunjeno i proširenoizdanje. Sarajevo/Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevui Međunaordno udruženje metodologa društvenih nauka Beograd.
8. Williams, John, Cimbala, Stephen i Sarkesian, Sam. (2022). US National Security: Policymakers, Processes, and Politics, Boulder: Lynne Rienner Boulder

Normativno pravni akti

9. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini. Službeni glasnik, Godina XII – Broj 50. Sarajevo. 2008.
10. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u Bosni i Hercegovini. „Službeni glasnik BiH“, broj 50/08

Internet izvori

11. Bijela knjiga odbrane Bosne i Hercegovine (2005). Dostupno na: <http://www.mod.gov.ba/files/file/dokumenti/Bijela-knjiga-bs.pdf> [pristupljeno 21.5.2023.]

12. Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine (2006). Dostupna na: http://www.mod.gov.ba/slike2014/02.28.20_1_Sigurnosna%20politika%20BiH.pdf [pristupljeno 21.5.2023.]
13. Centar za sigurnosne studije - BiH Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini (2010). Dostupno na: http://css.ba/wp-content/uploads/2011/06/images_docs_zastita%20i%20spasavanje%20u%20bih%202010.doc1.pdf [pristupljeno 11.6.2023.]
14. Federalna uprava civilne zaštite – Organizaciona struktura Federalne uprave civilne zaštite (2023). Dostupna na: <http://www.fucz.gov.ba/organizaciona-struktura/> [pristupljeno 11.6.2023.]
15. Sjedinjene Američke Države (2021). Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56303#poglavlje12388> [pristupljeno 15.6.2023.]
16. National Security Strategy (2022) Dostupno na: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> [pristupljeno 15.6.2023.]
17. Upravljanje krizama i strategija nacionalne sigurnosti SAD – a (2001). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/286429> [pristupljeno 22.6.2023.]
18. Logo FEMA – e (2023). Dostupno na: <https://www.fema.gov/> [pristupljeno 22.6.2023.]
19. Historija FEMA – e (2023). Dostupno na: <https://www.fema.gov/about/history> [pristupljeno 19.6.2023.]
20. We are FEMA (2023). Dostupno na: https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-03/publication-one_english_2019.pdf [pristupljeno 19.6.2023.]
21. Šta je FEMA (2023). Dostupno na: <https://portalfamososbr.com/hr/pages/10313-what-is-fema> [pristupljeno 22.6.2023.]
22. Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Aktivnosti institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća (2021). Dostupno na: <http://www.revizija.gov.ba/Content/OpenAttachment?Id=1583a017-9741-4ee8-bb7c-65a8fa60c6d6&langTag=bs> [pristupljeno 25.6.2023.]

23. Opportunities to Strengthen Management and Address Increasing Challenges (2023).
Dostupno na: <https://www.gao.gov/assets/gao-23-106840-highlights.pdf> [pristupljeno 25.6.2023.]
24. Federal Emergency Management Agency Housing Recovery Policy Recommendations (2023). Dostupno na: <https://nlihc.org/sites/default/files/FEMA-Disaster-Recovery-Recommendations.pdf> [pristupljeno 7.2.2023.]

SKRAĆENICE

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
BD	Brčko Distrikt
SAD	Sjedinjene Američke Države
SFRJ	Savezna Federativna Republika Jugoslavija
FEMA	(Federal Emergency Management Agency) Savezna agencija za upravljanje u hitnim slučajevima
IMF	(The International Monetary Fund) Međunarodni monetarni fond
NATO	(transatlantic security alliance) Sjeveroatlantski savez
UN	(United Nations) Ujedinjene nacije
EU	Europska unija
WB	(World bank) Svjetska banka
ICDO	Međunarodna organizacija civilne odbrane
DPPI	Inicijativa za pripravnost i prevenciju katastrofa Regionalnog centra za saradnju
CMEPSEE	Vijeće jugoistočne Evrope za civilno - vojno planiranje za vanredne situacije
CZ	Civilna zaštita
NUS	Neeksplozirana ubojita sredstva
DP	(Democratic party) Demokratska stranka
RP	(Republican party) Republikanska stranka
USAID	United States Agency for International Development
IHP	Program pojedinaca i kućanstava

ONA	(Other Needs Assistance) Potrebna i drugima pomoć
GAO	(Government Accountability Office) Vladin ured za odgovornost
HUD	Odjel za stambena pitanja i urbani razvoj
DHAP	Program pomoći u slučaju katastrofe
TSA	(Transitional Sheltering Assistance) Prijelazna pomoć za sklonište
UNSA	Univerzitet u Srajevu
FPN	Fakultet političkih nauka

POPIS SHEMA

Shema br. 1 Ogljedna struktura nacionalne sigurnosti

Shema br 2 Sistem zaštite i spšavanja Bosne i Hercegovine

Shema br. 3 Koordinacijsko tijelo Bosne i Hercegovine za zaštitu i spašavanje

Shema br. 4 Aktivnosti štaba civilne zaštite

Shema br. 5 Organizaciona struktura Federalne uprave Civilne zaštite

Shema br. 6. Mjere zaštite i spašavanja

Shema br. 7 Položaj Civilne Odbrane u SAD – u

Shema br. 8 Historija događaja i akata

Shema br. 9 Historija događaja i zakoni

Shema br. 10. Historija događaja i zakoni

POPIS GRAFIKONA

Grafikon br. 1 Realizacija preporuka iz 2016. godine

POPIS FOTOGRAFIJA

Fotografija br. 1 logo Savezne agencije za upravljanje u hitnim slučajevima

Fotografija br. 2 Katastrofe koje mogu zadesiti SAD

UNIVERZITET U SARAJEVU – FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

IZJAVA o autentičnosti radova

Naziv odsjeka i/ili katedre: Sigurnosne i mirovne studije

Predmet: Magistarski rad

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA

Ime i prezime: Aldina Bektešević

Naslov rada: Komparativna analiza sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država

Vrsta rada: Završni magistarski rad

Broj stranica: Sedamdeset

Potvrđujem:

- da sam pročitao/la dokumente koji se odnose na plagijarizam, kako je to definirano Statutom Univerziteta u Sarajevu, Etičkim kodeksom Univerziteta u Sarajevu i pravilima studiranja koja se odnose na I i II ciklus studija, integrirani studijski program I i II ciklusa i III ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, kao i uputama o plagijarizmu navedenim na web stranici Univerziteta u Sarajevu;
- da sam svjestan/na univerzitetskih disciplinskih pravila koja se tiču plagijarizma;
- da je rad koji predajem potpuno moj, samostalni rad, osim u dijelovima gdje je to naznačeno;
- da rad nije predat, u cjelini ili djelimično, za stjecanje zvanja na Univerzitetu u Sarajevu ili nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi;
- da sam jasno naznačio/la prisustvo citiranog ili parafraziranog materijala i da sam se referirao/la na sve izvore;
- da sam dosljedno naveo/la korištene i citirane izvore ili bibliografiju po nekom od preporučenih stilova citiranja, sa navođenjem potpune reference koja obuhvata potpuni bibliografski opis korištenog i citiranog izvora;
- da sam odgovarajuće naznačio/la svaku pomoć koju sam dobio/la pored pomoći mentora/ice i akademskih tutora/ica.

Mjesto, datum

Potpis